

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
FACULTATEA DE SOCIOLOGIE ȘI ASISTENȚĂ SOCIALĂ
ȘCOALA DOCTORALĂ DE SOCIOLOGIE

ABORDAREA CAZURILOR DE
VIOLENȚĂ DOMESTICĂ ÎN SISTEMUL
PENAL

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

Coordonator științific

Prof. Univ. Dr. Maria Roth

Doctorand

Maria Stoleru

Cluj-Napoca, 2013

CUPRINS

Listă de tabele, grafice, figuri	6
Introducere	7
Capitolul 1. Cadrul conceptual și teoretic al abordării violenței domestice în sistemul penal	14
1.1. Conceptualizarea violenței domestice	14
1.2. Istoricul abordării fenomenului violenței domestice la nivel internațional și național	18
1.3. Abordarea violenței domestice în politicile sociale în domeniu	19
1.3.1. Răspunsul politicilor sociale privind violența domestică	20
1.3.2. Strategii naționale pentru prevenirea și combaterea violenței domestice în România	23
1.4. Cadre ale abordării violenței domestice în politicile sociale	25
1.4.1. Cadrul egalității de gen	25
1.4.2. Cadrul neutralității de gen	26
1.4.3. Cadrul politicilor sociale cu accent asupra femeilor	26
1.4.4. Cadrul armoniei și egalității între membrii familiei	27
1.4.5. Cadrul drepturilor omului	28
1.4.6. Prevalența diferitelor cadre în politicile sociale privind violența domestică	28
1.5. Criminalizarea violenței domestice	29
1.5.1. Rolul și răspunsul sistemului penal în abordarea cazurilor de violență domestică.....	30
1.5.2. Abordarea cazurilor de violență domestică de către poliție	30
1.5.3. Abordarea cazurilor de violență domestică de către procuratură	32
1.5.4. Abordarea cazurilor de violență domestică de către instanța de judecată	34
1.6. Studii și cercetări privind abordarea violenței domestice în sistemul de justiție	35
1.6.1. Studii și cercetări internaționale	35
1.6.2. Cercetări naționale	44

1.7. Perspective teoretice ale abordării violenței domestice în sistemul de justiție.....	48
1.7.1. Teoria feministă	48
1.7.2. Teoria învinovățirii victimei	50
1.7.3. Teoria victimologică de tip critic	52
1.8. Concluzii	52
Capitolul 2. Cadrul legislativ, procedural și instituțional în abordarea violenței domestice în sistemul penal	54
2.1. Procesul penal. Acțiunea și urmărirea penală în cazurile de violență domestică	54
2.1.1. Urmărirea penală	55
2.1.2. Judecata	58
2.2. Legislația în domeniul violenței domestice în România	59
2.2.1. Infracțiunile considerate a constitui obiectul violenței domestice	60
2.2.2. Posibilitatea retragerii plângerii prealabile a victimei în funcție de tipul infracțiunii	61
2.2.3. Modificarea legislației în domeniul violenței domestice. Legea 25/2012	63
2.3. Legislația privind violența domestică în celelalte 3 țări partenere în cadrul proiectului WOSAFEJUS	64
2.3.1. Legislația în domeniul violenței domestice în Italia	64
2.3.2. Legislația în domeniul violenței domestice în Spania	65
2.3.3. Legislația în domeniul violenței domestice în Marea Britanie	66
2.4. Violența împotriva femeilor și drepturile omului	66
2.4.1. Convenția pentru Eliminarea tuturor Formelor de Discriminare împotriva Femeilor și alte declarații	67
2.4.2. Platforma de acțiune de la Beijing	69
2.4.3. Norme juridice internaționale care fundamentează legislația românească în domeniu	70
2.5. Concluzii	71

Capitolul 3. Metodologia cercetării empirice privind răspunsul sistemului românesc de justiție în cazurile de violență domestică.....	73
3.1. Prezentarea proiectului internațional de cercetare WOSAFEJUS	74
3.1.1. Rezultatele cercetării obținute în țările participante în proiectul WOSAFEJUS	75
3.2. Cadrul teoretic al cercetării	79
3.3. Cadrul metodologic ale cercetării	80
3.3.1. Scopul și obiectivele cercetării	80
3.3.2. Analiza cantitativă a dosarelor penale	81
3.3.3. Analiza calitativă: observația etnografică a ședințelor de judecată	84
3.4. Aspecte de ordin etic ale cercetării	86
Capitolul 4. Metodologia și rezultatele analizei dosarelor penale	87
4.1. Metodologia analizei dosarelor penale	87
4.1.1. Analiza cantitativă a documentelor	87
4.1.2. Instrumentul de cercetare. Grila de analiză a dosarelor penale	87
4.1.3. Eșantionul cercetării	89
4.2. Rezultatele analizei dosarelor penale	90
4.2.1. Caracteristicile episoadelor de violență domestică care stau la baza constituirii dosarelor penale	91
4.2.2. Caracteristicile socio-demografice ale părților vătămate și inculpaților	96
4.2.3. Alte informații relevante	105
4.2.4. Retragerea plângerii penale	109
4.2.5. Caracteristicile cazurilor de violență domestică în care sunt retrase plângerile penale	112
4.2.6. Caracteristicile cazurilor în care a intervenit poliția și consecințele intervenției	127
4.2.7. Urmărirea penală	137
4.2.8. Judecata	152
4.3. Raportarea rezultatelor privind condamnările la rezultatele internaționale ale proiectului de cercetare WOSAFEJUS	173
4.4. Concluzii ale analizei dosarelor penale	174

Capitolul 5. Metodologia și rezultatele analizei observațiilor etnografice a ședințelor de judecată din sistemul penal	184
5.1. Metodologia analizei observațiilor etnografice a ședințelor de judecată	184
5.1.1. Metoda observației etnografice	184
5.1.2. Procedura de eșantionare și lotul cercetării	185
5.1.3. Instrumentul de cercetare: grila de analiză a ședințelor de judecată	186
5.1.4. Analiza tematică a observațiilor etnografice ale ședințelor de judecată	186
5.2. Rezultatele analizei observațiilor etnografice	188
5.2.1. Date generale cu privire la observațiile analizate	188
5.2.2. Spațiu și context	190
5.2.3. Caracteristici demografice ale actorilor procesului penal	198
5.2.4. Reguli și ritualuri ale judecării cauzelor de violență domestică	199
5.2.5. Roluri ale actorilor procesului penal	212
5.2.6. Răspunsul instanțelor de judecată privind cauzele de violență domestică	225
5.2.7. Elemente problematice ale abordării cauzelor de violență domestică în instanță	232
5.3. Experiențele victimelor violenței domestice în instanța de judecată	233
5.4. Concluzii ale analizei observațiilor etnografice ale ședințelor de judecată	235
Capitolul 6. Concluzii finale și recomandări.....	240
Bibliografie	253
Anexa 1	278
Anexa 2	305
Anexa 3.....	308
Anexa 4.....	311
Anexa 5.....	312
Anexa 6.....	314

Cuvinte cheie: violență domestică, retragerea plângerii penale, sentință penală, suspendarea executării pedepsei, siguranța victimelor, actorii procesului penal, experiențele victimelor în instanță, respectarea drepturilor victimelor.

REZUMATUL LUCRĂRII

Lucrarea de față are ca și **scop central** evaluarea modului în care sunt abordate și gestionate cazurile de violență domestică în sistemul penal din România din punct de vedere al accesului victimelor la justiție și a respectării drepturilor acestora. Intervenția sistemului penal în cazurile de violență domestică este necesară datorită efectelor pe care le produce și care constau atât în responsabilizarea agresorilor cât și în recunoșterea acesteia ca problemă de interes public (Schneider, 2000). Un alt efect produs de intervenția sistemului penal în aceste cazuri constă în sancționarea acelor comportamente care pun în pericol securitatea victimelor și în elaborarea de intervenții menite să asigure protecția acestora în raport cu diferiții factori de risc.

Structurată în **6 capitole și o introducere**, lucrarea oferă o atenție specială factorilor care se constituie în bariere ale accesului la justiție al victimelor violenței domestice, fie aceștia factori care provin din legislația și procedurile penale existente sau factori care provin din atitudinile și comportamentul reprezentanților sistemului penal în raport cu aceste cauze.

Partea introductivă a lucrării descrie importanța oferirii de răspunsuri formale cazurilor de violență domestică, o astfel de abordare fiind justificată de riscul la care sunt supuse victimele violenței domestice și de nevoia acestora de siguranță și suport, obținute prin intermediul intervențiilor instituțiilor publice (Miller, 2006). Cercetările efectuate în domeniul violenței domestice au evidențiat faptul că marea majoritate a victimelor apelează la numeroase strategii pentru a se proteja împotriva abuzurilor și pentru a-i determina pe agresori să renunțe la utilizarea violenței împotriva lor. Astfel, suportul informal oferă soluții victimelor în faza de debut a căutărilor acestora pentru ajutor, suportul formal fiind necesitat de acestea pe parcursul agravării abuzurilor (Meyer, 2011).

Introducerea lucrării prezintă totodată și motivația profesională a implicării mele în această cercetare și care are la bază activitatea de asistență socială pe care am desfășurat-o în cadrul *Asociației Femeilor Împotriva Violentei- ARTEMIS* Cluj-Napoca.

Tot în cadrul introducerii descriu aportul adus în domeniul cercetării și intervenției de rezultatele obținute, prezentând în același timp proiectul internațional de cercetare WOSAFEJUS prin intermediul căruia au fost obținute datele analizate în cadrul lucrării.

Implementată în perioada 2010-2011 în 4 țări europene: Italia, Spania, Marea Britanie și România, cercetarea derulată a inclus analiza dosarelor penale și observații etnografice ale ședințelor de judecată precum și interviuri cu victimele violenței, respectiv cu profesioniștii care vin în contact cu victimele violenței domestice¹.

În **capitolul 1** al lucrării, denumit **Cadrul conceptual și teoretic al abordării violenței domestice în sistemul penal**, am realizat o scurtă expunere asupra temei violenței domestice, în contextul abordării acesteia de către sistemul penal. Acest capitol are rolul de a prezenta principalele avantaje ale recunoașterii violenței domestice ca și problemă socială gravă, care necesită a fi combătută prin politici și legi specifice. Scopul acestora este acela de a-i descuraja pe agresori în perpetuarea comportamentului violent și de a oferi victimelor mijloacele necesare protecției lor.

Capitolul debutează cu *conceptualizarea violenței domestice*, fiind discutat rolul important al *definiției violenței domestice* în abordarea fenomenului, colectarea datelor statistice și includerea diferitelor categorii de victime ca și beneficiari ai justiției penale și protecției sociale (Malley-Morrison și Hines, 2004). Am evidențiat astfel faptul că utilizarea diferiților termeni pentru a desemna violența domestică va conduce la concluzii diferite cu privire la incidența și prevalența fenomenului. În această idee, este important de reținut faptul că absența unei definiții și înțelegeri unitare asupra fenomenului și asupra caracteristicilor acestuia conduce la îngreunarea caracterizării acestuia, la rapoarte ce conțin date contradictorii și strategii de prevenire și combatere ce ignoră anumite categorii de victime (Saltzman, 2004). În pofida asocierii termenului de “violență domestică” unor caracteristici precum intimitatea, demarcarea spațiului locuinței de planul public al intervențiilor și politicilor sociale și absența genului (Hearn și McKie, 2010), am preferat utilizarea acestuia în cadrul lucrării datorită recunoașterii sale generale la nivel național, facilitând astfel consultarea lucrării și a rezultatelor cercetării de o arie cât mai largă de cercetători și profesioniști interesați de acest domeniu.

¹ “Why Doesn’t She Press Charges? Understanding and Improving Women’s Safety and Right to Justice” (“De ce nu depun femeile plângeri? Îmbunătățirea măsurilor de protecție a femeilor și a accesului lor la instanțele de judecată”), finanțat de Comisia Comunităților Europene, prin linia de finanțare Daphne III (2007-2013).

În continuare, am prezentat *una dintre cele mai complete definiții ale violenței domestice*, care oferă o descriere generală, comprehensivă asupra fenomenului și care aparține lui Stark și Flitcraft (1996 apud Muntean, 2000, p. 28). Conform acestei definiții violența domestică va reprezenta o “amenințare sau producere a unei răniri fizice, în trecutul sau în prezentul conviețuirii cu partenerul. Atacul fizic sau sexual poate fi acompaniat de intimidări și abuzuri verbale; distrugerea unor bunuri personale ale victimei; izolarea ei forțată de prieteni, de restul familiei și de alte persoane, care ar putea constitui un potențial ajutor pentru victimă; amenințări la adresa unor persoane semnificative pentru victimă, incluzând aici și copiii; crearea unei atmosfere de amenințări și teroare în jurul victimei; controlul accesului victimei la bani sau lucruri personale, hrană sau mijloace de transport, telefon, și alte surse de protecție sau îngrijire de care ar putea beneficia”.

Am enumerat cele patru elemente de bază ale relațiilor caracterizate de violență domestică și anume abuzul, intimidarea, izolarea și subordonarea femeilor în cadrul relațiilor, toate acestea contribuind la obținerea unui *control de tip coercitiv asupra victimelor* (Stark, 2009). Elementul *control* oferă contextul necesar producerii abuzului împotriva femeilor, omiterea acestuia din definiția dată violenței domestice constituind o explicație solidă pentru ineficiența intervențiilor focalizate exclusiv asupra actelor de violență fizică împotriva partenerelor (Stark, 2007).

Ulterior am prezentat definiția oferită violenței domestice de actuala lege împotriva violenței domestice din România, Legea 25/ 2012. Noul text de lege aduce o îmbunătățire semnificativă reprezentată de recunoașterea calității de membri de familie a persoanelor care au relații asemănătoare celor dintre soți, în cazul în care acestea locuiesc împreună. Legea nu este însă orientată asupra protecției victimelor dintr-o perspectivă de gen, aceasta abordând violența domestică dintr-o perspectivă centrată asupra protecției familiei (Krizsán și Popa, 2012).

În continuarea capitolului, am pus în discuție *importanța politicilor publice și a strategiilor responsabile pentru prevenirea și combaterea fenomenului*. Privită ca și problemă rezultată din inegalitatea de gen, violența domestică poate fi abordată de către guverne prin intermediul unor politici de acțiune specifice (Weldon, 2002). Busch (1992) face o asociere între răspunsul politicilor publice și problemele pe care structurile instituționale existente le adresează deja. Conform acestei asocieri, în acele state în care

sistemul de justiție este mai dezvoltat, violența domestică este considerată o problemă a sistemului de justiție. Totodată, acolo unde accentul este plasat asupra serviciilor sociale, rezultatul constă în mai multe servicii pentru victimele violenței domestice.

Am evidențiat faptul că discursurile referitoare la diferitele probleme sociale pot fi înțelese mai bine ca și *cadre de abordare* (Bacchi, 1999), prezentând în continuare principalele cadre ale abordării violenței domestice în politicile publice. Am prezentat 5 astfel de cadre și anume *cadrul egalității de gen, cadrul neutralității de gen, cadrul politicilor sociale cu accent asupra femeilor, cadrul armoniei și egalității între membrii familiei și cadrul drepturilor omului*. Dintre aceste cadre, *cadrul egalității de gen* oferă cel mai adecvat răspuns violenței domestice datorită evidențierii dezechilibrului balanței de putere dintre bărbați și femei, ultimele fiind victimele inegalităților la nivel social și politic. Conform acestui cadru, rezolvarea problemei violenței domestice constituie responsabilitatea statului și a societății, precum și o cauză importantă a drepturilor omului. Violența domestică este considerată a fi o infracțiune, agresorii trebuind sancționați pentru violența comisă dar și să primească ajutor de specialitate. Siguranța victimelor este considerată un element important, existența adăposturilor pentru victime și a ordinelor de protecție fiind necesară. Colaborarea interdisciplinară între specialiștii din diferitele instituții cu rol în asistarea victimelor (poliție, servicii sociale, organizații nonguvernamentale) contribuie la soluționarea eficientă a cazurilor (Krizsán et al., 2007).

Abordată ca problemă privată, violența domestică este orientată către o soluționare la nivelul relației intime. În acest mod este înlăturată responsabilitatea societății, fiind negată existența fenomenului la nivelul comunității și îndreptând atenția asupra victimelor. Acestea ajung astfel să fie învinuite din cauză că au rămas în relație, să fie examinate din punct de vedere psihologic și învățate cum să evite viitoarele abuzuri (Schneider, 2000).

Straus și Gelles (1990) au ajuns la concluzia conform căreia violența în cuplu este posibilă din cauza faptului că partenerii violenței “**pot**”, mai precis fiindcă **li se permite** acest comportament. *Rolul* pe care sistemul penal trebuie să îl îndeplinească este acela al unui mecanism formal de control al violenței între parteneri. În acest mod, violența domestică primește statutul de comportament indezirabil, dezaprobat de către societate. Există o diferență în modul în care justiția abordează infracțiunile comise împotriva femeilor de către străini și cele comise de către (ex-)parteneri, primele dintre acestea

beneficiind de o intervenție mai rapidă și sancțiuni mai severe pentru agresori datorită dihotomiei public/ privat (Douglas, 2012).

În vederea oferirii unei imagini critice asupra intervenției sistemului penal în cazurile de violență domestică, am prezentat principalele arii problematice în intervenția secțiilor de poliție, procuraturilor și instanțelor de judecată.

Ulterior, am trecut la prezentarea evoluției cercetării în domeniul violenței domestice, accentuând importanța cercetărilor orientate asupra intervenției sistemului de justiție în aceste cazuri și prezentând câteva dintre *rezultatele cercetărilor internaționale și naționale privind violența domestică*. La nivel internațional, cercetările privind intervenția sistemului penal în cazurile de violență domestică vizează:

a. Siguranța victimelor care solicită ordine de protecție

Ordinele de protecție/ restricție sunt dispuse de către instanțele de judecată pentru a proteja victimele și copiii. Acestea presupun ținerea la distanță a agresorilor și interzicerea acestora de a mai contacta victimele (Yamamoto și Wallace, 2007b). Studiile efectuate evidențiază faptul că evaluarea riscului cu care se confruntă victimele violenței domestice care depun cereri pentru emiterea unui ordin de protecție este realizată inefficient în unele instanțe. Acest aspect poate conduce la decizii ale instanțelor care într-un final vor agrava starea de pericol cu care se confruntă victimele (Nichols-Hadeed et al., 2012).

b. Urmărirea penală și condamnarea agresorilor

În general, acele politici ale sistemului de justiție care nu permit retragerea acuzațiilor împotriva agresorilor contribuie la facilitarea accesului victimelor la sistemul de justiție. Totodată, acestea contribuie la formularea unui răspuns clar din partea statului privind indezirabilitatea violenței domestice. Cu toate acestea, aceste politici presupun și anumite riscuri provenite din lipsa lor de adaptare la diferitele circumstanțe care caracterizează viețile femeilor (Goodman și Epstein, 2005).

Totodată, utilizarea sancțiunilor penale împotriva victimelor atunci când acestea nu doresc să contribuie la acuzarea partenerilor lor conduce la o situație echivocă: victimele ajung să fie pedepsite asemeni inculpaților. Unul dintre puținele studii privind acest subiect este Indianapolis Domestic Prosecution Experiment, desfășurat în Statele Unite ale Americii. Studiul și-a propus evaluarea impactului unor politici alternative de punere sub acuzare a agresorilor. În cazurile studiate, agresorii au fost referiți sistemului de justiție

prin intermediul mandatelor, arestului la fața locului și plângerilor înaintate de către victime procurorilor. Cazurile au fost soluționate în contextul a 2 politici diferite: una care nu prevedea posibilitatea retragerii acuzațiilor de către victime respectiv una care prevedea o astfel de posibilitate. Rezultatele studiului indică faptul că acele cazuri în care victimele au beneficiat de posibilitatea retragerii acuzațiilor au fost și cele în cazul cărora s-au manifestat cele mai puține acte de violență împotriva femeilor pe o perioadă de 6 luni aferente monitorizării (Ford, 2003). O concluzie care poate fi extrasă din rezultatele acestor studii constă în faptul că politicile care nu permit retragerea acuzațiilor de către victime nu obțin întotdeauna efectul scontat și nu reprezintă întotdeauna preferința victimelor.

În ceea ce privește sentințele penale, studiile evidențiază faptul că instanțele penale sunt mai dispuse să îi condamne pe agresori la pedepse mai mari atunci când sunt separați de victime sau relația a suferit întreruperi (Dinovitzer și Dawson, 2007).

c. Instanțele specializate în judecarea cazurilor de violență domestică

Instanțele specializate în judecarea cazurilor de violență domestică sunt diferite de restul instanțelor penale prin raportarea la specificul și complexitatea cazurilor de violență domestică. Cazurile de violență domestică sunt judecate în raport cu specificul lor, fiind luate în considerare frica și reticența victimelor în a depune mărturii împotriva agresorilor, protecția victimei și a copiilor pe termen lung precum și nevoia victimelor de a beneficia de o intervenție coordonată, oferită de către diferitele instituții relevante de la nivelul comunității (Erickson, 2007b).

Conform rezultatelor studiilor în domeniu, punctele forte ale soluționării cazurilor de către instanțele specializate de judecată constau în tratarea cu respect a victimelor și agresorilor astfel încât vocile lor să fie auzite (Gover et al., 2007), responsabilizarea agresorilor, orientarea instanței către asigurarea protecției victimelor (Labriola et al., 2009), în adaptarea principiilor de lucru la nevoile victimelor, asigurarea de programe pentru agresori și asigurarea unor anumite facilități pentru diferitele categorii de victime vulnerabile (Cook et al., 2004).

d. Eficiența programelor de tratament/ consiliere pentru agresori

Există 4 mari tipuri de programe implicate în intervenția destinată agresorilor în cazurile de violență domestică și prevăzute prin intermediul sistemului penal. Acestea constau în terapie de grup destinată agresorilor, terapie de cuplu, grupuri psihoeducaționale

și intervenții de tip “conferințe ale abuzului²”, ultimele reprezentând intervenții specifice justiției restaurative (Dutton, 2007).

Conform rezultatelor studiilor privind funcționarea acestui modelului de intervenție psihosocială Duluth, a fost identificat faptul că agresorii care beneficiază de această intervenție au aceleași șanse de a-și revictimiza partenerele ca și cei care nu parcurș acest program (Dutton, 2007). Studiile privind eficiența conferințelor abuzului au identificat diminuarea recidivismului în rândul agresorilor.

Trebuie însă avut în vedere că aceste programe de recuperare a agresorilor nu funcționează în cazul tuturor agresorilor și sunt disponibile unui număr limitat de persoane (Lewis, 2004).

În ceea ce privește *cercetările efectuate nivel național*, studiile privind intervenția sistemului de justiție în cazurile de violență domestică precum și datele provenind din statistici și diferite baze de date sunt reduse ca și număr.

Datele furnizate de Procuratura Generală (2010) arată că numărul cazurilor de violență domestică trimis de către parchete judecătorești în perioada 2002-2009 variază. Dacă dacă la nivelul anului 2002 au fost trimise către instanțe 242 de cazuri, cel mai scăzut număr înregistrat a fost cel de 128 de cazuri, trimis instanțelor în anul 2006.

În cadrul lucrării sunt prezentate și rezultatele cercetării efectuate de către Asociația pentru Promovarea Drepturilor Femeii din România în anul 2006 și care a avut ca obiectiv monitorizarea presei și sistemului de justiție în cazurile de încălcare a drepturilor femeilor. În urma analizei datelor obținute, au fost identificate abateri de la modul legal de derulare a cazurilor în justiție.

“Studiul la nivel național cu privire la implementarea ordinului de protecție” a fost efectuat de către Asociația Transcena în perioada mai 2012- ianuarie 2013, ca urmare a intrării în vigoare a Legii 25 din 2012 privind modificarea și completarea Legii nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței în familie. Rezultatele obținute indică faptul că multe dintre ordinele de protecție se constituie într-un risc de revictimizare pentru femeile victime ale violenței domestice.

² În literatura de specialitate anglofonă acestea poartă denumirea de “intimate abuse circles”.

Perspectiva teoretică pe care se bazează această teză de doctorat este **perspectiva critică**. Perspectiva critică își propune evidențierea inegalităților sociale existente, evaluarea diferitelor sisteme sociale în funcție de modul în care acestea afectează bunăstarea indivizilor și nu în funcție de modul în care acestea mențin structurile necesare funcționării lor. Conform perspectivei critice, structurile instituționale dar și ideologiile și practicile acestora trebuie evaluate pornind de la nevoia de autonomie și autodezvoltare a indivizilor precum și de la promovarea depășirii exploatații la care aceștia sunt supuși (Johnson, 2008). Din gama variată de teorii care se încadrează în perspectiva critică, în cadrul lucrării sunt descrise 3 dintre acestea și anume teoria feministă, teoria învinovățirii victimei și teoria victimologică de tip critic. Selectarea acestora este fundamentată de relevanța acestora pentru tema acestei teze de doctorat.

Conform **teoriei feministe** supremația masculină este obținută prin menținerea dominației asupra femeilor, fiind astfel instituționalizate inegalitățile. Pornind de la motto-ul conform căruia **ceea ce este personal este politic**, această teorie evidențiază legătura dintre experiențele individuale ale femeilor și structura socială, oferind o atenție aparte noțiunii de putere instituționalizată (Abbott et al., 2006). Teoria localizează cauzele inegalității de gen la toate nivelele societății, incluzând instituțiile de stat și procesele instituționale care perpetuează relațiile de putere bazate pe gen (Krook și Mackay, 2011).

Conform *teoriei învinovățirii victimei*, vina pentru actele de violență suferite este plasată asupra victimei. Această teorie problematizează acele practici și atitudini care consideră victima drept responsabilă parțial sau total asupra actelor de violență suferite și care indică femeile, pornind de la normele culturale, ca principale responsabile în cazul eșecului unei relații (Spalek, 2006). Dezvoltată în jurul abordării necorespunzătoare a victimelor, victimizarea secundară poate fi des întâlnită în cadrul sistemului de justiție (Wolhuter et al., 2009).

Având ca și fondatori pe Mawby și Walklate (1994), *teoria victimologică de tip critic* respinge paternurile formulate cu privire la victime și agresori de către teoriile victimologice pozitivistă și radicală. Conform celor 2 autori, rolul victimei a scăzut ca și importanță pe parcursul timpului, fiind acordată o importanță mult mai ridicată specialiștilor responsabili de soluționarea conflictului prin intermediul sistemului de justiție. În planul violenței domestice, această teorie evidențiază rolul activ al victimelor în

dezvoltarea de strategii pentru depășirea abuzurilor, subliniind rolul important al sistemului de justiție în aceste cazuri (Wolhuter et al., 2009).

În **capitolul 2 al lucrării**, denumit **Cadrul legislativ, procedural și instituțional în abordarea violenței domestice în sistemul penal**, descriu etapele procesului penal și acțiunile pe care acestea le implică din punct de vedere legal la nivelul țării noastre.

În vederea exercitării funcțiilor procesului penal sunt derulate 3 faze și anume: desfășurarea urmăririi penale, judecata și punerea în executare a hotărârii penale.

Scopul **urmăririi penale** este acela de a precede judecării prin recunoașterea autorului sau autorilor infracțiunii, prinderea acestora și gestionarea probelor în scopul trimiterii în judecată. Judecata, cea de-a doua fază a procesului penal, are ca și scop continuarea rezolvării cauzei penale. Scopul **judecării** este acela al dispunerii unei hotărâri definitive de către instanța de judecată, care să reflecte atât adevărul cât și vinovăția persoanei învinuite (Neagu, 2004).

Organul de urmărire penală poate fi *sesizat* prin *plângere*, *denunț* sau *din oficiu*. În cazul în care sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege, organul de cercetare penală întocmește propuneri pe care le înaintează procurorului în vederea punerii în mișcare a acțiunii penale și a eventualei măsuri de arestare preventivă a inculpatului.

Conform dispozițiilor art. 345, Cod de procedură penală, sentința privind învinuirea adusă inculpatului pronunță, în funcție de caz, condamnarea, achitarea sau încetarea procesului penal. Apelul și recursul constituie căile de atac ordinare ale sentinței iar căile extraordinare de atac sunt reprezentate de contestația în anulare, revizuirea, respectiv recursul în interesul legii.

Am prezentat infracțiunile în care există posibilitatea retragerii plângerii prealabile a victimei, în cazul cărora împăcarea părților înlătură răspunderea penală, stingând în același timp acțiunea civilă. Totodată am prezentat și infracțiunile pentru care nu este necesară plângerea prealabilă a persoanei vătămate, organele de anchetă penală fiind sesizate prin plângere sau denunț sau putând acționa din oficiu în acele cazuri în care dețin informații cu privire la săvârșirea unei infracțiuni (Asociația Baroului American, 2007).

Am adus în discuție intrarea în vigoare a Legii 25/2012 privind modificarea și completarea Legii nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței în familie. O

schimbare importantă în textul legii face referire la ordinul de protecție, prin intermediul căruia pot fi dispuse una sau mai multe măsuri, obligații sau interdicții.

Am prezentat contextul legislativ și juridic specific soluționării cazurilor de violență domestică în celelalte 3 țări partenere în cadrul proiectului WOSAFEJUS: Italia, Spania și Marea Britanie. În acest mod am evidențiat punctele forte specifice fiecărei dintre aceste țări în abordarea cazurilor de violență domestică. În finalul capitolului am prezentat principalele documente internaționale privind protecția femeilor împotriva violenței.

În **capitolul 3 al lucrării** am prezentat importanța și oportunitatea demersului de cercetare, aceasta derivând din numărul limitat al studiilor care tratează tema intervenției sistemului penal în cazurile de violență domestică și din necesitatea evaluării barierelor cu care se confruntă victimele violenței domestice în accesul la justiție.

Metodologia cercetării empirice și contextul desfășurării acesteia au fost oferite de derularea proiectului european Daphne III „WOSAFEJUS – Why Doesn't She Press Charges? Understanding and Improving Women's Safety and Right to Justice”. Implementat în perioada 2010-2011 în 4 țări europene: Italia, Spania, Marea Britanie și România, proiectul a fost coordonat de către Fondazione di Ricerca Istituto Carlo Cattaneo din Italia. La nivelul României cercetarea a fost coordonată de către Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, Universitatea Babeș-Bolyai. Datele prezentate în cadrul acestei teze de doctorat sunt rezultatul prelucrării și analizei individuale a autoarei lucrării asupra datelor obținute. Metodologia aplicată în cadrul cercetării WOSAFEJUS a fost una comună pentru toate cele 4 țări. Instrumentele de cercetare au fost adaptate la legislația și sistemul juridic al fiecărei țări în parte.

În vederea oferirii unei viziuni de ansamblu asupra rezultatelor cercetării obținute la nivel internațional, am prezentat rezultatele cercetării obținute în cele Italia, Spania și Marea Britanie. Am prezentat ulterior cadrul teoretic al cercetării, care este fundamentat de către perspectiva critică având accent pe teoria feministă prin oferirea mecanismelor necesare analizei abordării și soluționării cazurilor de violență domestică de către instituțiile publice și specialiștii care compun sistemul de justiție. Cercetarea este considerată conform acestei perspective a fi o activitate politică, acționând fie pentru, fie împotriva statu-quo-ului existent. În ce privește utilizarea acestei perspective de către cercetătorii sociali, aceasta este recomandată în scopul studiului inegalităților sociale, cu

rolul de a identifica puterea exercitată asupra indivizilor precum și de a explica dinamicile produse (Porter, 2003). Teoria feministă, parte integrantă a perspectivei critice, utilizează sexul și genul ca și punct central al analizei sale, clasa socială a indivizilor, rasa și etnia acestora fiind plasate pe un plan secund. În ceea ce privește punctele comune ale teoriei critice și a celei feministe acestea constau în dezideratul acestora de a schimba sistemul, critica diferitelor forme de hegemonie (Martin, 2002).

Scopul general al cercetării este constituit de evaluarea comprehensivă a abordării și gestionării cazurilor de violență domestică în sistemul de justiție, la nivelul instituțiilor competente de soluționarea acestora. Evaluarea își propune identificarea caracteristicilor cazurilor soluționate de sistemul penal și a practicilor aferente pe întreg parcursul procesului penal, pornind de la sesizarea faptei și punerea în mișcare a urmăririi penale și până la faza de judecată.

Obiectivele generale ale cercetării constau în:

1. Evaluarea caracteristicilor cazurilor de violență domestică care ajung în sistemul penal.
2. Evaluarea traseului parcurs de dosarele penale și a diferitelor obstacole care împiedică judecarea și soluționarea acestora.
3. Evaluarea răspunsului oferit de sistemul penal victimelor violenței domestice prin intermediul procedurilor legale și a atitudinilor reprezentanților săi.

În vederea atingerii scopului și a obiectivelor cercetării precum și a obținerii unei viziuni de ansamblu asupra abordării acestor cazuri de către sistemul de justiție, cercetarea de față se bazează pe analiza datelor provenind din studiul cantitativ al dosarelor penale având ca obiect infracțiuni de violență domestică și observația etnografică a ședințelor de judecată a acestor cauze.

Analiza dosarelor penale aferente cazurilor de violență domestică s-a bazat pe următoarele *întrebări de cercetare*:

1. Care sunt caracteristicile episoadelor de violență care stau la baza constituirii dosarelor penale?
2. Care sunt caracteristicile părților vătămate și inculpaților din cazurile de violență domestică soluționate de către sistemul penal?
3. Care este rolul retragerii plângerii penale în netrimiteră în judecată a cazurilor de violență domestică?

4. Care sunt caracteristicile cazurilor de violență domestică în care victimele retrag plângerile penale?
5. Care sunt caracteristicile cazurilor de violență în care intervine poliția?
6. Care sunt demersurile efectuate pe parcursul urmăririi penale în vederea soluționării cazurilor?
7. Ce fel de măsuri preventive și de siguranță au fost solicitate în vederea soluționării cazurilor și asigurării securității părților vătămate?
8. Care sunt caracteristicile cazurilor de violență domestică pentru care se emite o sentință penală?

Obiectivele de cercetare formulate în vederea *analizei dosarelor penale* sunt următoarele:

1. Evaluarea caracteristicilor episoadelor de violență care stau la baza constituirii dosarelor penale.
2. Evaluarea caracteristicilor socio-demografice, comportamentale și psiho-fizice ale părților vătămate și inculpaților din cazurile de violență domestică.
3. Evaluarea rolului retragerii plângerii penale în netrimiteră în judecată a cazurilor de violență domestică.
4. Evaluarea caracteristicilor cazurilor în care victimele violenței domestice retrag plângerea penală.
5. Evaluarea caracteristicilor cazurilor de violență domestică în care a intervenit poliția.
6. Identificarea activităților și probelor utilizate în timpul urmăririi penale în vederea soluționării procesului penal.
7. Identificarea măsurilor preventive și de siguranță utilizate în vederea soluționării cazurilor de violență domestică.
8. Evaluarea caracteristicilor cazurilor de violență domestică finalizate prin emiterea unei sentințe penale.

Datele din cadrul dosarelor penale au fost colectate cu ajutorul unei *grile de analiză a dosarelor penale*, elaborată de către Institutul de Cercetare Cattaneo din Italia.

Am optat pentru un *eșantion de tip total*, fiind analizată întreaga arhivă de dosare penale din arhivele procuraturilor, judecătoriilor și tribunalelor din județele Cluj și Iași în care a fost permis accesul echipei de cercetare. În Cluj au fost analizate dosarele penale

provenind din arhivele judecătoriilor și procuraturilor din întreg județul, cu excepția a 2 procuraturi: Procuratura de pe lângă Judecătoria Huedin, respectiv procuratura de pe lângă Judecătoria Dej. La nivelul județului Iași analiza dosarelor penale a fost efectuată doar pe baza dosarelor obținute din arhivele Judecătoriei Iași și a Parchetului de pe lângă Judecătoria Iași.

Întrebările de cercetare formulate în cazul **observațiilor etnografice** sunt următoarele:

1. Cum sunt abordate și soluționate cauzele de violență domestică de către sistemul penal și reprezentanții acestuia?
2. Care sunt experiențele victimelor violenței domestice în instanța de judecată?

Obiectivele de cercetare formulate în vederea oferirii de răspunsuri interogațiilor de cercetare ale observațiilor etnografice sunt următoarele:

1. Descrierea desfășurării și regulilor care guvernează ședințele de judecată în sistemul penal.
2. Analiza abordării cauzelor de violență domestică de către instanțele de judecată.
3. Analiza experiențelor victimelor violenței domestice în instanța de judecată.
4. Analiza modului în care sunt respectate drepturile și interesele victimelor în judecarea cauzelor de violență domestică.

Strategia de eșantionare a ședințelor de judecată constă în *eșantionare criterială* (Patton, 2002), fiind observate acele ședințe de judecată care au avut ca obiect violența împotriva partenerelor de viață și ale căror termene de judecată au fost cunoscute de către echipa de cercetare. În cadrul cercetării au fost observate 49 de ședințe de judecată, dintre care 30 în județul Cluj și 19 în județul Iași. Din totalul acestora, în cazul acestei teze nu vor fi analizate decât 18 ședințe de judecată, incluse în cadrul a 12 cauze penale.

Instrumentul de culegere a datelor a constat într-o *grilă de observare a proceselor penale*, ale cărei recomandări de realizare au fost elaborate de către Institutul de Cercetare Cattaneo din Italia. În finalul acestui capitol am prezentat aspectele etice ale cercetării.

În **capitolul 4** al lucrării este descrisă pe larg metodologia analizei dosarelor penale și sunt redată rezultatele cercetării. Este descrisă grila de analiză a dosarelor penale care conține 9 secțiuni care fac referire la datele generale ale dosarului penal, caracteristicile demografice ale victimei în momentul sesizării organelor judiciare cu privire la comiterea

faptei, caracteristicile demografice ale inculpatului în momentul sesizării organelor judiciare cu privire la comiterea faptei, propuneri de acuzare și acuzația care este adusă efectiv inculpatului, urmărirea penală, fișe medicale din dosar, măsuri preventive, judecata și căi de atac. Analiza datelor provenite din analiza dosarelor penale a fost realizată cu ajutorul softului de cercetare IBM SPSS Statistics 19.

Așa cum am menționat anterior, *eșantionul* utilizat în prezenta cercetare este *unul total*. În acest sens, au fost analizate toate dosarele penale având ca obiect violența împotriva (ex)-partenerii din arhivele acelor parchete, judecătorii și tribunal, în care am avut acces în județele Cluj și Iași. Singura excepție este constituită de Parchetul de pe lângă Judecătoria Cluj-Napoca, în cazul căruia dosarele analizate reprezintă un lot selecționat de către procurorul șef și care reprezintă *un eșantion de conveniență*. În perioada noiembrie 2010 - septembrie 2011, în scopul identificării dosarelor penale necesare analizei noastre, am obținut întreaga evidență a dosarelor corespunzătoare infracțiunilor studiate din partea instituțiilor implicate în cadrul cercetării. Dosarele au fost selectate pe baza materialului conținut în rapoartele organelor de cercetare penală sau pe baza mapelor de sentință.

În cercetarea de față au fost analizate dosarele penale soluționate în perioada 2007-2010, având ca obiect infracțiunile de lovire sau alte violențe (art. 180 C. P.), vătămare corporală (art. 181 C. P.), vătămare corporală gravă (art. 182 C. P.), tentativă de omor (art. 174 C. P.), amenințare (art. 193 C. P.), lipsire de libertate în mod ilegal (art. 189 C. P.), viol (art. 197 C. P.), abandon de familie (art. 305 C. P.). Din totalul de 339 dosare penale 125 de dosare provin din județul Iași iar 214 din județul Cluj. 250 de dosare penale (73.75%) provin de la parchetele de pe lângă judecătorii, 86 de dosare penale (25.37%) de la judecătoria, respectiv 3 (0.88%) de la tribunal.

Majoritatea acestora au ca obiect infracțiunea de lovire sau alte violențe, conform art. 180, Cod penal (65.49%). Așa cum poate fi observat, infracțiunii de tentativă de omor îi corespund cele mai puține dosare penale (0.88%, 3 cazuri). În ceea ce privește distribuția infracțiunilor în funcție de județul de proveniență, atât în cazul județului Cluj cât și în cazul județului Iași, majoritatea dosarelor au ca obiect infracțiunea de lovire sau alte violențe: 102 în județul Iași (81.60%), respectiv 120 în județul Cluj (56.07%).

Conform dosarelor penale care conțin informații cu privire la persoana sau instituția care a sesizat infracțiunea (242 cazuri), majoritatea acestora au fost sesizate de

către victimele violenței domestice: 83.47% din cazuri. Infracțiunile au fost sesizate în considerabil mai puține cazuri de către poliție: 8.67% cazuri, copii (1.66%), alți membri ai familiei (1.24%), vecini (1.24%), reprezentanții autorităților publice (1.24%) și personal medical (0.82%). După cum se poate constata, victimele violenței domestice au cel mai activ rol în sesizarea abuzurilor la care au fost supuse.

Expresie a reparației vătămării suferite de către victime, victimele violenței domestice s-au constituit ca și părți civile în 10.32% din cazuri. Părțile vătămate au depus anterior plângeri împotriva agresorilor în 11.21% din cazuri. Din plângerile depuse anterior, 3.83% au fost retrase.

În ceea ce privește *caracteristicile socio-demografice ale părților vătămate și inculpaților*, în 69.0% din cazuri femeile domiciliază în mediul urban comparativ cu 31.0% din cazuri în care domiciliază în mediul rural. Agresorul este un fost partener al victimei în 28.91% din cazuri. Majoritatea victimelor au vârste cuprinse în intervalul 30-39 de ani (36.28%) respectiv 40-49 de ani (22.71%), sunt căsătorite (62.31%), au 1 copil (38.94%) sau 2 copii (20.65%), sunt absolvente de liceu (13.57%) și sunt angajate (29.50%), fiind în principal muncitoare sau îngrijitoare manuale. Majoritatea agresorilor se înscriu, ca și în cazul victimelor, în intervalul de vârstă 30-39 de ani (35.39%), respectiv 40-49 ani (27.14%), sunt căsătoriți (67.26%), sunt absolvenți de școală profesională (22.71%) respectiv de studii liceale (18.29%), sunt angajați (32.45%) și sunt muncitori sau îngrijitori manuali (55.34%). Singura diferență semnificativă în ceea ce privește caracteristicile victimelor și ale agresorilor este conferită de vârsta acestora.

Plângerile și declarațiile victimelor violenței domestice conțin informații cu privire la data la care a început violența (79.06%), episoadele de violență raportate (76.11%), detalierea episoadelor de violență (43.36%), motivele care au determinat comportamentul infracțional (68.44%), descrierea modului în care violența a fost exercitată împotriva victimelor (87.32%). Putem observa faptul că acestor informații li se oferă atenție în majoritatea dosarelor penale, oferind informații directe cu privire la infracțiune.

Urmărind traseul parcurs de plângerile penale în cazurile care implică violența în familie (dosarele aferente tuturor infracțiunilor implicate în cercetare, *cu excepția cazurilor de abandon de familie*), pentru acele instituții și localități în care am dispus de întregul

eșantion aferent acestor cazuri, putem constata anumite particularități în ceea ce privește *retragerea plângerilor penale*.

Din totalul dosarelor de violență domestică înregistrate la nivelul Parchetului de pe lângă Judecătoria Iași, în 79.48% din cazuri (93 cazuri) plângerea a fost retrasă înainte sau ulterior începerii urmăririi penale. Într-un total de 94.01% din cazuri (110 cazuri) dosarele penale nu au fost trimise în judecată. 2.56% din dosare (3 cazuri) au fost trimise în judecată iar pentru 3.41% (4 cazuri) informația a fost indisponibilă.

Din totalul de 11 dosare penale înregistrate la nivelul Parchetului de pe lângă Judecătoria Turda și Judecătoria Turda, plângerea penală a fost retrasă în 3 cazuri (27.27%) înainte de punerea în mișcare a acțiunii penale sau imediat după punerea în mișcare a urmăririi penale. În 8 cazuri (72.73%) s-a dispus netrimiterea în judecată. 27.27% din cazuri (3 cazuri) au fost trimise în judecată.

Din totalul de 80 de dosare penale având ca obiect infracțiuni de violență domestică provenind de la Parchetul de pe lângă Judecătoria Gherla și Judecătoria Gherla, în 76.25% (61 cazuri) plângerea a fost retrasă înainte sau după începerea urmăririi penale. În 70% dintre cazuri (56 cazuri) plângerile penale au fost retrase înainte de punerea în mișcare a acțiunii penale sau imediat după punerea în mișcare a urmăririi penale iar în 6.25% dintre cazuri (5 cazuri) ulterior începerii urmăririi penale, dar înainte de trimiterea cazului în judecată. În total, netrimiterea cazurilor în judecată a avut loc în 90% dintre cazuri (72 cazuri), în 13.75% din cazuri (11 cazuri) netrimiterea în judecată bazându-se pe prevederile art. 10 al. 1 din Codul de Procedură Penală. 10% din cazuri (8 cazuri) au fost trimise în judecată.

În continuarea capitolului am prezentat *caracteristicile cazurilor în care sunt retrase plângerile penale*. Din totalul de 339 dosare penale, plângerea penală a fost retrasă în 61.36% din cazuri (208 cazuri). Majoritatea plângerilor penale retrase provin din dosarele penale frunzite de parchete: 74.30%, un procent mult mai redus de plângeri penale retrase provenind din dosarele judecătoriilor: 26.44%. Majoritatea infracțiunilor în care plângerea penală este retrasă corespund infracțiunii de lovire și alte violențe (75%), cea mai întâlnită dintre infracțiunile care stau la baza constituirii dosarelor penale analizate.

Conform rezultatelor obținute *victimele își retrag plângerile în mod semnificativ* în acele cazuri în care *sunt căsătorite și provin din mediul urban*.

Cu ajutorul regresiei logistice am identificat 2 dintre factorii care contribuie la creșterea posibilității ca victimele să își retragă plângerile penale și anume *abuzul fizic* îndreptat asupra acestora respectiv *menținerea în relație cu agresorii*. Totodată, rezultatele analizei dosarelor penale indică faptul că *victimele își mențin plângerile penale în mod semnificativ* în cazul în care are loc *neglijarea economică sau morală a copiilor*, reprezentând în contextul acestei cercetări cazurile caracterizate de neplata pensiei de întreținere a copiilor.

Ulterior am prezentat *caracteristicile cazurilor în cadrul cărora a intervenit poliția în urma apelurilor de urgență*, prezentând atât caracteristicile acestor cazuri cât și documentele privind intervenția poliției incluse în dosarul penal, starea emoțională și comportamentul victimelor și agresorilor în timpul apelurilor de urgență și reținerea agresorilor.

În continuarea lucrării am expus **rezultatele analizei dosarelor penale în faza de urmărire penală**. Conform informațiilor disponibile, procurorii au confirmat soluția propusă de organele de cercetare penală privind începerea sau neînceperea urmăririi penale în 98.19% din cazuri. *Procurorii au efectuat urmărirea penală* în 7 cazuri (3.81%) iar organele de cercetare penală în 96.19% din cazuri. Cazurile în care procurorul a efectuat urmărirea penală corespund infracțiunilor de tentativă de omor, vătămare corporală gravă și lipsire de libertate în mod ilegal.

CertIFICATELE medico-legale sunt prezente în 31.27% din dosarele penale (106 cazuri), recomandând între 1-2 zile până la 115 de zile de îngrijiri medicale. Majoritatea acestora fac parte din dosare penale având ca obiect infracțiunea de lovire și alte violențe (91 dosare). Din punctul de vedere al *măsurilor preventive*, arestarea preventivă a inculpaților a fost dispusă în 7 cazuri iar obligația de a nu părăsi țara într-un caz. *Măsurile de siguranță* nu au fost dispuse în niciunul dintre cazuri.

Un total de 92 de dosare penale *au fost trimise în judecată*, acestea reprezentând 25.07% din totalul dosarelor penale. Marea majoritate a proceselor penale trimise în judecată aparțin infracțiunii de abandon de familie: 77.61%. Exceptând această infracțiune, doar o mică parte din dosarele penale având ca obiect infracțiuni ce implică violența fizică

sau cea psihologică sunt trimise în judecată: 12.62% din dosarele având ca obiect infracțiunea de lovire și alte violențe sunt trimise spre a fi judecate. Netrimiteria în judecată a cauzelor de violență domestică a avut ca și motiv retragerea plângerii penale și implicit încetarea procesului penal în 16 dosare, respectiv scoaterea de sub urmărire penală și clasarea în 21 de dosare penale.

Datele cu privire la **faza de judecată a procesului penal** arată că în 82 de cazuri instanța care a judecat cazurile a fost reprezentată de judecătoria, în alte 3 cazuri aceasta fiind reprezentată de tribunal, însumând un total de 85 de dosare penale.

Din totalul celor 85 de cazuri trimise în judecată, informațiile cu privire *la sentința dispusă* în aceste cazuri de către instanță sunt disponibile în 82 de cazuri. Condamnarea inculpaților este dispusă în 67.07% din cazuri (N=55), încetarea procesului penal în 30.49% din cazuri (N=25) iar achitarea acestora în 2.44% din cazuri (N=2). În cazurile în care s-a dispus încetarea procesului penal (N=25), sentința este motivată de lipsa plângerii prealabile a persoanei vătămate în 2 de cazuri, respectiv de retragerea plângerii prealabile sau împăcarea părților în 23 de cazuri. Cele 2 cazuri de achitare sunt motivate de inexistența faptei penale într-unul dintre cazuri, respectiv de lipsa unuia dintre elementele constitutive ale infracțiunii într-un alt caz.

Informația cu privire la *sentința dată în cazurile de condamnare a inculpatului* este disponibilă în 54 de cazuri. Aceasta constă în pedeapsa cu închisoarea în 74.07% din cazuri (N=40), respectiv în amendarea agresorului în 25.93% din cazuri (N=14). Pedepsele cu închisoarea variază, cea mai scurtă pedeapsă prevăzută fiind de 3 luni iar cea mai lungă de 6 ani. Pedepsele accesorii și complementare sunt aplicate în 34 de cazuri. Suspendarea executării condamnării este dispusă în 31 de cazuri.

Eliminând cazurile de abandon de familie, care implică violența de tip economic împotriva fostei parteneri și a copiilor, reiese un total de *34 de cazuri de violență domestică* în care are este dispusă o sentință penală. Acestea prevăd condamnarea inculpaților în 23 de cazuri (67.65%), încetarea procesului penal în 10 cazuri (29.41%), respectiv achitarea inculpatului într-un caz (2.94%). Încetarea procesului penal este dispusă în 15 cazuri de abandon de familie (60%), respectiv în 10 din *cazurile de violență domestică* (40%).

Condamnarea la pedeapsa închisorii este dispusă în 74.07% din cazuri (40 de cazuri), pentru restul de 25.93% din cazuri (14 cazuri) aplicându-se o amendă penală. Condamnarea la închisoare este dispusă în 80.65% din cazurile de abandon de familie (25 de cazuri din 31) și în 65.21% din *cazurile de violență domestică* (15 cazuri din 23). Majoritatea pedepselor cu închisoarea variază ca și durată în intervale de timp între 1 an și 3 ani de zile (26 cazuri) și intervale de timp sub 1 an (10 cazuri). În cazul infracțiunilor de violență domestică, pedepsele se întind pe intervale de timp de până la 3 ani de zile (14 cazuri). Într-unul din cazuri este dispusă pedeapsa închisorii pe o durată de 6 ani de zile.

Informația privind *suspendarea pedepselor* prevăzute în sentințe este disponibilă în 52 de cazuri. Pedepsele cu închisoarea sunt suspendate în 74.35% din cazuri, în 29 dintr-un total de 39 de sentințe. Poate fi observat faptul că marea majoritate a amenzilor penale nu au fost suspendate, existând doar 2 cazuri de amenzi ce urmează să nu fie plătite de către agresori.

Tabel 4.28. Suspendarea executării pedepsei în funcție de tipul acesteia

Tipul pedepsei	Suspendare		Total
	Da	Nu	
Închisoare	29 (74.35%)	10 (25.65%)	39 (100%)
Amendă	2 (15.38%)	11 (84.62%)	13 (100%)
Total	31 (59.62%)	21 (40.38%)	52 (100%)

Suspendarea executării pedepsei cu închisoarea este dispusă în 9 din 15 *cazuri de violență domestică* în care s-a dispus pedeapsa cu închisoarea. În consecință, în doar 6 cazuri sunt dispuse pedepse privative de libertate. Infracțiunile pentru care s-a dispus executarea pedepsei cu închisoarea au ca și obiect infracțiunile de tentativă de omor, lovire și alte violențe respectiv vătămarea corporală gravă.

Tabel 4.29. Suspendarea pedepsei cu închisoarea în funcție de tipul infracțiunii

Tipul infracțiunii	Suspendarea pedepsei cu închisoarea		Total
	Da	Nu	
Tentativă de omor	1 (33.33%)	2 (66.67%)	3
Lovire și alte violențe	4 (66.67%)	2 (33.33%)	6
Vătămare corporală gravă	2 (50%)	2 (50%)	4
Amenințare/ Lipsire de libertate	2 (100%)	0	2
Total	9 (60%)	6 (40%)	15 (100%)

În motivarea sentințelor, judecătorii motivează pedepsele mai grave care prevăd închisoarea și executarea sentinței prin recidiva infracțională a inculpaților. Suspendarea executării pedepsei cu închisoarea este motivată în sentințe prin disponibilitatea inculpaților, acceptarea plății daunelor civile solicitate de către victime și sinceritatea acestora. Dispunerea sentințelor care presupun plata unei amenzi de către agresor sunt motivate în general prin pericolul social redus asociat acestui tip de violență și prin natura relației de cuplu dintre victimă și agresor.

În ceea ce privește *caracteristicile cazurilor de violență domestică pentru care s-a dispus o pedeapsă ce prevede închisoarea cu executare* (6 cazuri), 2 dintre acestea au ca și obiect infracțiunea de tentativă de omor, 2 cazuri infracțiunea de vătămare corporală gravă iar 2 cazuri infracțiunea de lovire și alte violențe.

Apelul sentințelor în care a fost dispusă o condamnare în cazurile de violență domestică a fost declarat în 5 dosare penale și anume în cazul tuturor celor 3 dosare penale având ca obiect infracțiunea de tentativă de omor respectiv în cazul a 2 infracțiuni de vătămare corporală gravă. Apelul a fost realizat în 4 cazuri de către procuror, respectiv într-unul din cazuri de către inculpat. Decizia în urma judecării apelului a constatat în confirmarea sentinței anterioare în 2 dintre cazuri, atenuarea pedepsei aplicate anterior în alte 2 cazuri, respectiv agravarea pedepsei aplicate anterior într-unul dintre cazuri.

Recursul a fost inițiat în 12 cazuri, în 7 cazuri de către procuror, în 3 cazuri de către inculpat, respectiv în 2 cazuri de către victimă. Judecata în recurs a avut loc într-unul din cazurile având ca obiect infracțiunea de omor, 5 cazuri de abandon de familie, 4 cazuri de lovire și alte violențe respectiv 2 cazuri de vătămare corporală gravă. Instanța de judecată a decis respingerea recursului ca fiind tardiv și inadmisibil și menținerea hotărârii atacate într-unul din cazuri, respingerea recursului ca nefiind fondat și menținerea hotărârii atacate în 6 dintre cazuri, admiterea recursului și casarea hotărârii atacate, menținând hotărârea primei instanțe într-un caz respectiv admiterea recursului, casarea hotărârii atacate și dispunerea rejudecării de către instanța de recurs în 4 cazuri.

În 3 cazuri s-a apelat la *căi extraordinare de atac*, una dintre acestea având ca obiect infracțiunea de lovire și alte violențe iar altele 2 infracțiunea de vătămare corporală gravă.

În **capitolul 5** al lucrării am prezentat rezultatele analizei observațiilor etnografice ale ședințelor de judecată ale cauzelor având ca obiect infracțiuni de violență domestică. Au fost analizate observațiile etnografice a 18 ședințe de judecată, corespunzând unui total de 12 cauze de violență domestică. 8 dintre ședințele de judecată au fost observate în cadrul Judecătoriai Cluj-Napoca, 4 în cadrul Tribunalului Iași, 4 în cadrul Judecătoriai Iași respectiv 2 în cadrul Judecătoriai Gherla. Toate ședințele observate au fost judecate în primă instanță, niciuna dintre acestea neconstituind obiectul apelului sau recursului.

Instrumentul de cercetare, *grila de observare a ședințelor de judecată*, și-a propus obținerea informațiilor referitoare la spațiul fizic, descrierea modalității de organizare a reprezentanților justiției, reguli formale legate de procedura de judecată, rolurile formale ale actorilor din procesul de justiție penală, aspectul fizic și caracteristicile demografice ale acestora, comportamente verbale și nonverbale ale acestora, replici, îndeplinirea rolurilor, atitudinea actorilor sistemului de justiție penală în raport cu ceilalți, conflicte, evoluții ale situațiilor specifice proceselor penale.

Datele obținute în urma observației etnografice a proceselor de judecată au fost supuse unei analize tematice. O parte din lista de coduri a fost realizată de către întreaga echipă de cercetare, menționată în descrierea generală a cercetării. Autoarea acestei teze de doctorat a generat noi coduri pe baza propriei analize asupra observațiilor etnografice, identificând totodată temele principale și temele secundare care vor fi prezentate în descrierea rezultatelor analizei observațiilor etnografice. Principalele 2 teme identificate în urma analizei datelor care provin din observațiile etnografice sunt participarea victimelor în judecarea cauzelor și probarea violenței suferite de către acestea. Totodată, au fost identificate și 7 teme secundare: experiența victimelor în instanță, abordarea cauzelor de violență domestică în instanță, caracteristici ale actorilor procesului penal, reguli și ritualuri ale judecării cauzelor, roluri ale actorilor procesului penal, comportamentul actorilor procesului penal, expunerea violenței domestice în instanță și spațiu și context. Aceste teme includ 25 de categorii operaționalizate cu ajutorul a 108 coduri. Datele au fost analizate cu ajutorul softurilor de analiză calitativă a datelor QDA Miner.

Am prezentat inițial *caracteristicile specifice cauzelor ale căror ședințe de judecată au fost observate*. Inculpații au fost arestați în 2 dintre cauzele a căror ședințe au fost observate și anume în cauzele având ca obiect infracțiunea de tentativă de omor

deosebit de grav. Partenerii violenți au beneficiat de avocați în 7 dintre cauze, în cele 2 cauze de tentativă de omor deosebit de grav fiind vorba despre avocat din oficiu. În restul de 5 cazuri, agresorii au angajat avocați care să îi reprezinte în instanță. Femeile au angajat avocați în vederea reprezentării lor în instanță în 4 cazuri. Pedepsa închisorii a fost dispusă în 5 cauze, în 4 dintre cazuri fiind dispusă condamnarea cu suspendare a inculpatului. Amenda penală a fost prevăzută ca și pedeapsă în 4 dintre cauze, într-un caz această pedeapsă fiind suspendată. Într-un caz a avut loc încetarea procesului penal datorită împăcării părților iar într-un caz retragerea plângerii penale de către victimă.

Ulterior am prezentat datele obținute în urma *analizei spațiului și contextului desfășurării judecării cauzelor de violență domestică*. În acest sens am prezentat atmosfera existentă la intrarea în clădirile instanțelor de judecată, descrierea acestora, accesul și accesibilitatea clădirilor și a sălilor de judecată, atmosfera existentă pe coridoare și în sălile de judecată, poziționarea în spațiu a actorilor implicați în procesul penal, simboluri și specificul cauzelor judecate. În majoritatea cazurilor atmosfera la intrarea în clădiri este una caracterizată de agitație, diferitele părți ale procesului penal și avocații acestora intrând și ieșind din clădire. Toate cele 3 clădiri sunt caracterizate de un stil arhitectural impunător, aparținând secolului trecut. Imaginea creată de acestea poate conduce, dincolo de evidențierea sobrietății și importanței actului de justiție, la crearea unei senzații de “impersonal”, “rece”, cu un posibil potențial de intimidare pentru victime sau pentru martori.

În majoritatea cazurilor, atmosfera pe coridoare este similară atmosferei existente în fața clădirilor în care sunt judecate aceste cauze. Persoanele discută în continuare și sunt în așteptarea începerii proceselor sau așteaptă alte persoane să iasă din sălile de judecată.

Acustica existentă în majoritatea sălilor de judecată este slabă, ceea ce a condus, în unele situații, la depunerea unor eforturi reale în vederea înțelegerii celor afirmate de către reprezentanții sistemului de justiție. În același registru, se înscrie și un alt inconvenient perceput pe parcursul observațiilor etnografice și anume prezența zgomotului produs de intrările și ieșirile repetate din sala de ședință ale publicului, respectiv avocaților, tastaturile grefierilor și sunetului unora dintre ușile sălilor.

În urma analizei poziționării actorilor sistemului de justiție în spațiul sălii de judecată, vom constata existența unor reguli standard. Conform acestor reguli, biroul

completului de judecată poate fi identificat în partea din față a sălii de judecată, pe o poziție centrală, fiind plasat la înălțime în raport cu nivelul la care se află birourile procurorului, grefierului, masa de la care pledează avocații, respectiv băncile din sala de judecată. În dreapta și stânga biroului judecătorului, dar mai jos ca și înălțime, sunt amplasate birourile procurorului și ale grefierului. În unele dintre cazuri biroul procurorului este plasat în spatele biroului grefierului. Arestații dispun, din motive de securitate, de un spațiu special amenajat lor, numit boxa arestaților, aceștia fiind introduși acolo cu scopul de a fi audiați. Audienței, constituite din părțile implicate în diferitele cauze, martori, precum și persoane care dețin o altă calitate, îi sunt destinate bănci. În funcție de dimensiunile sălii de judecată acestea oferă locuri suficiente sau nu audienței, astfel încât unele persoane sunt nevoite să stea în picioare. Avocații ocupă în majoritatea sălilor primele 2 rânduri de bănci.

Simbolurile întâlnite în instanțele de judecată sunt simboluri religioase și simboluri naționale. Conform dispozițiilor Codului de procedură penală, crucea sau biblia sunt atinse de către martori în timpul depunerii jurământului și în cazul în care sunt creștini. În cazul în care nu sunt creștini, martorii nu sunt nevoiți să țină mâna pe cruce sau pe biblie, un jurământ care invocă onoarea, conștiința sau asumarea redării întregului adevăr fiind considerate a fi suficiente.

Cauzele judecate în aceeași zi și în aceeași sală acoperă o mare parte din infracțiunile prevăzute de Codul Penal. Acestea variază de la infracțiuni contra vieții, integrității corporale și sănătății până la infracțiuni contra libertății persoanei, infracțiuni privitoare la viața sexuală, infracțiuni contra patrimoniului, infracțiuni care aduc atingere unor activități de interes public sau altor activități prevăzute de lege, infracțiuni de fals și infracțiuni care aduc atingere unor relații de conviețuire socială.

În continuare am prezentat *caracteristicile demografice ale reprezentanților sistemului penal*, redate prin intermediul genului reprezentanților sistemului penal, vârsta acestora și vârsta părților vătămate și a inculpaților din cauzele de violență domestică. În ceea ce privește distribuția reprezentanților sistemului de justiție în funcție de gen în ședințele observate, 32 dintre aceștia sunt femei respectiv 13 bărbați. Completul de judecată a fost alcătuit din judecători femei în 6 dintre cauze respectiv din judecători bărbați în alte 6 cauze.

Informația cu privire la intervalul de vârstă în care se încadrează reprezentanții sistemului de justiție este disponibilă în 8 dintre cauze, corespunzând cauzelor judecate în județul Cluj. Vârstele approximate de către observatori în ceea ce îi privește pe judecători variază între 30 și 55 de ani, majoritatea acestora înscriindu-se în intervalul de vârstă 35-40 de ani. În același timp, vârstele approximate ale procurorilor variază între 25 și 60 de ani, majoritatea acestora încadrându-se în intervalul 30-35 de ani. Conform aceluiași aprecieri, vârstele grefierilor variază între 35 și 55 de ani, majoritatea acestora înscriindu-se în intervalul 40-45 de ani.

Majoritatea părților vătămate au fost apreciate ca având intervale de vârstă cuprinse în intervalul 40-45 de ani, vârstele acestora variind între 30 și 60 de ani. Această constatare corespunde rezultatelor obținute în urma analizei dosarelor penale conform căreia media vârstei victimelor violenței domestice care au apelat la sistemul de justiție este de 37.98 de ani. Comparativ, majoritatea inculpaților au fost apreciați prin intermediul observațiilor etnografice ca având vârste cuprinse între 45-50 de ani, acestea variind între 30 și 60 de ani. Rezultatele analizei dosarelor penale indică o medie de 41.89 de ani a inculpaților din cazurile de violență domestică aflate în evidența sistemului penal.

Am continuat prezentarea rezultatelor analizei observațiilor etnografice cu *regulile și ritualurile specifice judecării cauzelor*. Regulile formale de procedură penală fac referire la ordinea judecării cauzelor penale, legalitatea sesizării instanței de judecată, citarea părților, solicitarea amânării judecării cauzelor, prevederile specifice cazurilor în care inculpații sunt arestați, verificarea identității inculpatului, începerea cercetării judecătorești, ascultarea inculpatului, recunoașterea vinovăției de către inculpat, ascultarea victimei, ascultarea martorilor, terminarea cercetării judecătorești și dezbaterile.

Conform lui Goffman (1967) ritualurile reprezintă modele standardizate de comportament în cadrul grupurilor, indivizii contribuind în mod activ, prin intermediul acestora, la protejarea imaginii lor. Colaborarea dintre membrii unei echipe, în cazul de față echipa fiind constituită de către reprezentanții sistemului de justiție, are ca și scop acceptarea de către audiență a definiției oferite realității de către membrii echipei, inclusiv a identității asumate de către aceștia (Goffman, 1959).

O primă categorie de ritualuri identificate în instanță constau în ritualurile de inițiere a procedurilor formale. Astfel, anterior ședinței de judecată, are loc momentul

deschiderii ușii sălii de judecată de către grefier și intrarea audienței în sală. La intrarea judecătorului în sală și începerea ședinței de judecată, la solicitarea grefierului sau a judecătorului, publicul se ridică în picioare. Solemnitatea momentului este una evidentă. Judecătorul declară în acest mod ședința de judecată deschisă. Aducerea și retragerea arestaților din sala de judecată reprezintă un alt ritual identificat în sala de judecată. Având cătușe pe mâini și în unele cazuri fiind legați și de picioare, însoțiți de jandarmi cu cagule pe față, aceștia sunt introduși în spațiul destinat lor, reprezentat de boxa arestaților.

În ceea ce privește drepturile părților vătămate, informația cu privire la posibilitatea ca părțile vătămate să beneficieze de asistență juridică gratuită, conform prevederilor Legii 211/2004, nu este menționată în niciuna dintre ședințele de judecată observate.

Victimele violenței domestice au primit daune morale în 5 din 6 cauze în care acestea au fost solicitate. Într-una din cauze, având ca obiect infracțiunile de lipsire de libertate în mod ilegal și lovire și alte violențe, nu au fost admise daunele morale solicitate de către victimă.

În timpul dezbaterilor judecătorești, procurorul, partea vătămată și inculpatul își expun punctul de vedere cu privire la sancțiunea care merită aplicată inculpatului. A fost astfel observat faptul că în toate cazurile, cu excepția cazurilor în care a avut loc încetarea procesului penal, procurorii au propus pedepse mai severe comparativ cu pedepsele care au fost prevăzute în final de către judecători în sentință.

Într-unul din cazuri, victima, nereprezentată de un avocat, a solicitat ca inculpatul să fie eliberat. Solicitarea merită a fi adusă în discuție, în condițiile în care aceasta este pusă practic să decidă asupra sentinței inculpatului în aceeași sală în care este și acesta prezent, într-un caz de violență gravă. Inculpații primesc ultimul cuvânt în ceea ce privește cauzele în care sunt judecați.

Una dintre ariile de interes ale observațiilor etnografice a fost constituită de *rolurile*, respectiv funcțiile pe care le îndeplinesc diferiții actori implicați în procesul penal, referindu-ne atât la reprezentanții sistemului de justiție, în calitatea lor de judecători, procurori, grefieri, avocați, jandarmi, cât și la persoanele din afara acestuia: părți vătămate, inculpați, martori, public și arestați.

Ulterior am trecut la *descrierea răspunsului instanțelor de judecată privind cauzele de violență domestică*. În cadrul ședinței de judecată are loc relatarea evenimentelor,

menționarea actorilor implicați în cadrul acestora și a motivelor care au stat la baza acțiunilor lor, precum și semnificația de ordin moral pe care aceștia o conferă evenimentelor. Modul în care declarațiile și mărturiile au loc precum și intervențiile instanței reflectă atitudinile existente în rândul profesioniștilor sistemului penal privind subiectul discutat. Totodată, acestea exprimă modul în care sistemul de justiție în ansamblul său abordează aceste cauze respectiv adecvarea răspunsului dat violenței domestice în general și victimelor în particular.

În ceea ce privește relatarea actelor de violență de către victime a fost observat faptul că victimele violenței domestice manifestă tendința de a oferi cât mai multe detalii, de a conferi o unitate și un cadru în care să fie integrate episoadele de violență. O astfel de prezentare a evenimentelor de violență are la bază complexitatea relației cu agresorul, implicarea emoțională a victimelor, caracterul repetitiv al actelor de violență dar și lipsa pregătirii corespunzătoare a acestora pentru instanță (Romani și Campani, 2012).

Dacă judecătorii și procurorii solicită din partea victimelor certificate medico-legale și martori ai scenelor de violență, avocații victimelor adresează victimelor întrebări privind consecințele pe termen lung ale violenței, starea actuală de sănătate, experimentarea unor anumite dificultăți la locul de muncă. Totodată, femeile recunosc sau neagă, în fața instanței, violența suferită. Conform procedurii penale, inculpatul dă declarație în instanță asupra faptelor de care acesta este acuzat și primește ultimul cuvânt în cadrul dezbaterilor.

Majoritatea inculpaților care își recunosc vinovăția își justifică comportamentul violent asupra partenerelor prin provocarea acestora de către victime. Motivele provocării constau în infidelitatea victimelor sau în alte comportamente inadecvate pentru o femeie. Trebuie însă avut în vedere faptul că atunci când instanța ia în considerare posibilitatea provocării actelor de violență de către victimă, violența suferită devine o urmare firească și meritată a comportamentului acestora.

Conform analizei observațiilor etnografice ale ședințelor de judecată, martorii oferă cele mai multe informații cu privire la contextul evenimentelor de violență domestică, comportamentul celor 2 parteneri, precum și cu privire la repercursiunile acestora asupra victimelor. Martorii descriu actele de violență la care au asistat, în mod direct sau indirect, acestora fiindu-le cerut să precizeze locația în care au avut actele de violență și persoanele

implicate. Evenimentele de violență sunt redată dintr-o perspectivă cronologică, acestea fiind integrate în contextul specific desfășurării lor. Totodată, declarațiile martorilor fac referire la conflictul dintre victime și agresori anterior actelor de violență. În vederea obținerii acestor informații, judecătorii solicită informații specifice privind modul în care victimele au fost agresate fizic. Ca și din partea victimelor, sunt solicitate episoade specifice de violență.

Au fost sesizate anumite *elemente problematice ale abordării cauzelor de violență domestică în instanță*. Astfel, încadrarea evenimentelor de violență din punct de vedere al infracțiunii nu ia în calcul complexitatea acestora. Cauzele care implică violența domestică sunt considerate în unele cazuri a fi infracțiuni de importanță secundară, în rezolvarea lor nefiind necesară antrenarea tuturor mijloacelor de probă existente. Procesele se desfășoară pe o perioadă îndelungată de timp, astfel încât părțile implicate (victimă, martori, inculpat) trebuie să depună eforturi pentru a-și aminti cele declarate. De asemeni, în aceste intervale de timp îndelungate pot interveni schimbări majore în viața părților implicate iar securitatea victimelor este pusă în pericol.

Din punct de vedere al *experiențelor victimelor violenței domestice în instanță* rezultatele analizei observațiilor etnografice efectuate descriu, în majoritatea cazurilor, respectarea drepturilor victimelor violenței domestice în calitatea lor de părți vătămate în cadrul procesului penal.

Cu toate acestea au fost observate însă și anumite încălcări ale drepturilor victimelor sau omiterea acestora. Într-una dintre cauze, victimei i se reproșează prezența la procesul al cărei parte vătămată este. Participarea sa ulterioară pare să fie tolerată doar din prisma dreptului său de cetățean de a fi în sală. Într-o altă ședință de judecată, aparținând aceleiași cauze, judecătoarea spune că victima nu trebuia să vină la proces. Însă, conform art. 297, alin. 2, C. P. P., părțile se pot prezenta în instanță chiar dacă nu au fost citate sau a fost pierdută citația. Într-o altă cauză judecătorul îi dă de înțeles părții vătămate că până la finalul soluționării cauzei aceasta va retrage plângerea. O cauză având ca obiect o infracțiune de lovire și alte violențe a avut ca și martor fetița în vârstă de 9 ani a celor 2 soți. Aceasta a fost martora audierii inculpaților din boxa arestațiilor, precum și a scoaterii din sală a acestora, cu cătușe la mâini. Într-o cauză având ca obiect infracțiunea de lovire și alte violențe, victima este ignorată în totalitate de către instanță după stabilirea următorului

termen, aceasta neînțelegând dacă procesul s-a terminat în ceea ce o privește sau mai trebuie să rămână în fața judecătorului. În ambele cauze, aceste părți vătămate nu erau reprezentate de către un avocat.

De asemeni, spațiul sălii de judecată, bine demarcat pentru cei care cunosc deja regulile distribuției acestuia, poate deveni un motiv de confuzie pentru victime. În ceea ce privește starea emoțională a victimelor violenței domestice, aceasta se caracterizează prin sentimente de insecuritate, favorizate probabil și de către proximitatea fizică a inculpaților.

În abordarea cazurilor de violență domestică în ședințele de judecată au fost identificate și aspecte pozitive. Acestea constau în atitudinea plină de răbdare a unora dintre judecători, orientată înspre soluționarea cazurilor într-o manieră care nu afectează demnitatea victimelor și care echilibrează neajunsurile provenite din procedurile penale sau miturile și prejudecățile care circulă privind aceste cazuri.

În **capitolul 6 al lucrării** sunt prezentate concluziile finale și sunt realizate câteva recomandări privind facilitarea accesului la justiție al victimelor violenței domestice, evidențiind importanța rolului sistemului penal în gestionarea cazurilor de violență domestică.

Am prezentat cele mai importante rezultate ale cercetării, punându-le în legătură cu perspectiva critică și teoria feministă. Pe baza elementelor expuse anterior, recomandările pe care le-am formulat în ceea ce privește facilitarea accesului victimelor violenței domestice la justiție, respectiv abordarea acestor cazuri în sistemul penal sunt următoarele:

1. Oferirea unui suport susținut victimelor violenței domestice care se înscriu în categoriile de risc privind retragerea plângerii penale în special și a celorlalte categorii în general și asistarea lor psihosocială și juridică pe tot parcursul procesului penal. Oferirea acestui suport trebuie realizată prin intermediul unor specialiști cu formare psihosocială și juridică (László și Stoleru, 2012);
2. Alocarea unui spațiu mai extins informațiilor cu privire la victimele violenței domestice, dinamica abuzului, retrageri anterioare ale plângerilor și daunele provocate victimelor în cadrul dosarelor penale;
3. Înființarea unor instanțe specializate în soluționarea cazurilor de violență domestică, al căror specific să contribuie atât la soluționarea aspectelor de ordin civil cât și a celor de

ordin penal specifice cazurilor de violență domestică astfel încât intervenția să fie unitară și coordonată;

4. În lipsa unor instanțe specializate în soluționarea acestor cauze recomand judecarea lor de violență în ședință secretă, astfel încât să fie asigurată protecția și confidențialitatea asupra identității victimelor violenței domestice și a abuzurilor exercitate asupra acestora;

5. Întocmirea de broșuri informative privind regulile de procedură penală și drepturile victimelor, care să fie distribuite acestora în momentul primirii citației pentru prezentarea în instanță;

6. Informarea reală și susținută a victimelor violenței domestice asupra condițiilor în care pot beneficia de asistență juridică gratuită în instanță;

7. Actualizarea sistemului electronic privind evidența cazurilor de violență domestică judecate astfel încât să ofere informații reale, utile atât victimelor cât și altor părți interesate;

8. Trainingul specialiștilor din sistemul penal privind specificul cazurilor de violență și intervenția adecvată nevoilor reale ale victimelor violenței domestice;

9. Evaluarea factorilor de risc la care sunt supuse victimele constituie un alt element important, care trebuie avut în vedere în fiecare etapă a procesului penal. În funcție de rezultatul evaluării riscului, intervenția sistemului de justiție poate fi adaptată situației și factorilor de vulnerabilitate specifici victimelor.

6.1. Limitele cercetării

Una dintre cele mai importante limite ale cercetării provine din faptul că analiza cantitativă a dosarelor penale nu furnizează date reprezentative din punct de vedere statistic, reflectând doar realitatea specifică instanțelor și județelor ale căror dosare penale au fost analizate.

O altă limită a cercetării a fost creată de absența unui număr important de date din dosarele penale în cazul unor anumite variabile, aspect care a făcut imposibilă analiza statistică avansată pe baza respectivelor variabile. Trebuie însă menționat faptul că rolul aplicării grilei de analiză a dosarelor penale nu a fost acela de a standardiza acest instrument.

Referindu-ne la observațiile etnografice, o limitare importantă provine din faptul că în unele cazuri nu au fost analizate toate ședințele de judecată prin intermediul cărora cauzele au fost soluționate.

Trebuie menționat faptul că datele analizate în cadrul acestei lucrări precedă adoptarea noii legislații în domeniul violenței domestice, responsabile de oferirea posibilității de solicitare a unui ordin de protecție de către victime. Dacă tendința mea inițială a fost aceea de a enunța această caracteristică a datelor drept una dintre limitările cercetării, aceasta a fost contrabalansată de menținerea posibilității legale a victimelor violenței domestice de a apela la sistemul penal și de noutatea și importanța datelor.

6.2. Direcții viitoare de cercetare

O direcție importantă de cercetare constă în realizarea de interviuri cu victimele violenței domestice care apelează la intervenția sistemului penal, în instanțele de judecată, ulterior observării ședințelor de judecată. Prin realizarea unor astfel de interviuri se obține perspectiva acestora asupra elementelor care au acționat ca și resurse respectiv celor care au acționat ca și bariere în soluționarea cazurilor și asigurarea protecției necesare acestora. În acest mod poate fi evitat și biasul creat de imprimarea perspectivei proprii echipei de cercetare asupra judecării cazurilor de violență domestică în instanță.

O altă direcție viitoare de cercetare constă în realizarea unei analize comparative între caracteristicile cazurilor de violență domestică judecate în instanțele penale și cele ale cazurilor în care sunt solicitate ordine de protecție prin intermediul instanțelor civile. O astfel de comparație are rolul de a indica diferența între specificul victimelor violenței domestice care acționează în vederea asigurării protecției și cel al victimelor care doresc tragerea la răspundere a agresorilor.

BIBLIOGRAFIE

1. *** (2010) *Codul de Procedură Civilă*, publicat în Monitorul Oficial nr. 714 din 26.10.2010.
2. *** (2011) *Codul Penal. Codul de procedură penală*, Editura Hamangiu, București.
3. *** (2012) *Codul Penal. Codul de procedură penală*, Editura Hamangiu, București.
4. Abbott, P., Wallace, C., Tyler, M. (2005), *An Introduction to Sociology- Feminist Perspectives, Third edition*, Routledge Taylor & Francis Group, London & New York.
5. Abrahams, H. (2007), *Supporting Women after Domestic Violence Loss, Trauma and Recovery*, Jessica Kingsley Publishers, Londra.
6. Adorjáni, J. (2012), *Percepția femeilor victime ale violenței domestice asupra sistemului de justiție penală*- Teză de doctorat nepublicată, susținută la Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială.
7. Adorjáni, J., Roth, M., Amaziliței, O. (2012), "Percepția femeilor victime ale violenței domestice asupra sistemului de justiție" în *În spatele ușilor- Violența domestică și sistemul de justiție*, Antal, I., Roth, M., Creazzo, G. (Eds.), Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
8. Agenția Națională pentru Protecția Familiei, "Date statistice înregistrate de agenție în perioada 2004-2009", disponibil la adresa: www.anpf.ro, accesat la data de 15.09.2009.
9. Akers, C., Kaukinen, C. (2009), "The Police Reporting Behavior of Intimate Partner Violence Victims" în *Journal of Family Violence* 24, DOI 10.1007/s10896-008-9213-4.
10. Anderson, D. K., Saunders, D. (2003), "Leaving An Abusive Partner: An Empirical Review of Predictors, the Process of Leaving, and Psychological Well-Being" în *Truama Violence Abuse* 4; 163, DOI: 10.1177/1524838002250769, disponibil online la adresa: <http://tva.sagepub.com/cgi/content/abstract/4/2/163>.
11. Antal, I. (2007), *Violența domestică- Factori de cauzalitate*- Teză de doctorat nepublicată, susținută la Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială.
12. Antal, I. (2012), "Concluziile cercetării WOSAFEJUS" în *În spatele ușilor- Violența domestică și sistemul de justiție*, Antal, I., Roth, M., Creazzo, G. (Eds.), Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
13. Antal, I. Crișan, E., Pura, A. (2012), "Perspectiva specialiștilor" în *În spatele ușilor- Violența domestică și sistemul de justiție*, Antal, I., Roth, M., Creazzo, G. (Eds.), Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
14. Antoniu, G., Bulai, C. (2011), *Dicționar de drept penal și procedură penală*, Editura Hamangiu, București.
15. Asociația Baroului American (2007), "Violența în familie în România: legislația și sistemul judiciar-Raport final", disponibil online la adresa: http://www.inm-lex.ro/fisiere/pag_34/det_674/2588.pdf, accesat la data de 27.01.2011.
16. Asociația pentru Promovarea Femeilor din România (2006), *Drepturile femeii între uz și abuz- Monitorizarea presei și justiției locale și regionale*, Timișoara.
17. Asociația Transcena și alte organizații nonguvernamentale (2013), "Studiu la nivel național cu privire la implementarea ordinului de protecție – Legea 25 din 2012", disponibil online la adresa: <http://transcena.ro/index.php/studiu-privind-aplicarea-ordinului-de-protectie/>, accesat la data de 15.07.2013.
18. Bacchi, C. (1999), *Women, Policy and Politics- The Construction of Policy Problems*, Sage Publications, Londra.
19. Ayres, L. (2008), "Thematic Coding and Analysis" în *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods*, Sage Publications, Inc., Thousand Oaks, California.
20. Bailey, K. (2010), "Lost in Translation: Domestic Violence, <<The personal is political,>> and The Criminal Justice System" în *The Journal of Criminal Law and Criminology*, vol. 100, nr. 4, Statele Unite ale Americii.

21. Barata, P. (2007), "Abused Women's Perspectives on the Criminal Justice System's Response to Domestic Violence" în *Psychology of Women Quarterly* 31, DOI: 10.1111/j.1471-6402.2007.00353.x, disponibil online la adresa: <http://pwq.sagepub.com/content/31/2/202>.
22. Barata, P., Senn, C. Y. (2003), "When Two Fields Collide : An Examination of the Assumptions of Social Science Research and Law Within the Domain of Domestic Violence" în *Trauma Violence Abuse*, 4, DOI: 10.1177/1524838002238943, disponibil online la adresa: <http://tva.sagepub.com/content/4/1/3>.
23. Barnett, O. (2000), "Why Battered Women Do Not Leave, Part 1: External Inhibiting Factors Within Society" în *Trauma Violence Abuse* 1; 343, DOI: 10.1177/152483800001004003, disponibil online la adresa: <http://tva.sagepub.com/cgi/content/abstract/1/4/343>.
24. Barnett, O. (2001), "Why Battered Women Do Not Leave, Part 2: External Inhibiting Factors—Social Support and Internal Inhibiting Factors" în *Trauma Violence Abuse* 2; 3, DOI: 10.1177/1524838001002001001, disponibil online la adresa: <http://tva.sagepub.com/cgi/content/abstract/1/4/343>.
25. Beasley, M. E., Thomas, D. T. (1994), "Domestic Violence in Ghana: Some Initial Questions" în Fineman, M. A., Mykitiuk, R. (Eds.), *The Public Nature of Private Violence- The Discovery of Domestic Abuse*, Taylor & Francis Group.
26. Becker- Blease, K., Freyd, J. (2005), "Beyond PTSD: An Evolving Relationship Between Trauma Theory and Family Violence Research" în *Journal Of Interpersonal Violence* 20; 403, DOI: 10.1177/0886260504269485, disponibil online la adresa: <http://jiv.sagepub.com/cgi/content/abstract/20/4/403>.
27. Bennett, L., Goodman, L., Dutton, M. A. (1999), "Systemic obstacles to the criminal prosecution of a battering partner: A victim perspective" în *Journal of Interpersonal Violence*, 14.
28. Bodélon, E. (2012), "De la violența domestică la violența de gen: Modificări și caracteristici ale abordării violenței de gen în sistemul de justiție din Spania" în *În spatele ușilor- Violența domestică și sistemul de justiție*, Antal, I., Roth, M., Creazzo, G. (Eds.), Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
29. Bonomi, A. E., Holt, V., Martin, D. P., Thompson, R. S. (2006), "Severity of Intimate Partner Violence and Occurrence and Frequency of Police Calls" în *Journal of Interpersonal Violence* 21; 1354, DOI: 10.1177/0886260506291656, disponibil online la adresa: <http://jiv.sagepub.com/cgi/content/abstract/21/10/1354>.
30. Brewster, M. P. (2002), "Domestic Violence Theories, Research and Parctice" în Roberts, A. R. (Ed.), *Handbook of Domestic Violence Interventions Strategies: Policies, Programs, and Legal Remedies*, Oxford University Press, New York.
31. Buel, S. (1999), "Fifty Obstacles to Leaving, a.k.a., Why Abuse Victims Stay" în *The Colorado Lawyer*, vol. 28, nr. 10 / 19.
32. Burton, M. (2000), "Prosecution decisions in cases of domestic violence involving children" în *Journal of Social Welfare and Family Law* 22(2).
33. Burton, M. (2008), *Legal Responses to Domestic Violence*, Routledge Taylor & Francis Group, London, New York.
34. Busch, D. M. (1992), "Women's Movements and State Policy Reform Aimed at Domestic Violence Against Women: A Comparison of the Consequences of Movement Mobilization in United States and India" în *Gender and Society* 6, nr. 4.
35. Buzawa, E. S., Buzawa, A. D. (2008), „Courting domestic violence: a tale of two cities” în *Criminology & Public Policy*, vol. 7, no. 4, American Society of Criminology.
36. Buzawa, E., Buzawa, C. G. (2003), *Domestic violence- The Criminal Justice Response*, Sage Publications Inc., Thousand Oaks.

37. Buzawa, E., Hotaling, G., Klein, A. (1998), "The Response to Domestic Violence in a Model Court: Some Initial Findings and Implications" în *Behavioral Sciences and the Law*, 16, John Wiley & Sons, Ltd.
38. Carlson, B. E. (2000), "Children Exposed to Intimate Partner Violence: Research Findings and Implications for Intervention" în *Trauma Violence Abuse*, vol. 1, DOI: 10.1177/152483800001004002, disponibil online la adresa: <http://tva.sagepub.com/cgi/content/abstract/1/4/321>.
39. Cathy Humphreys and Ravi K. Thiara, "Neither justice nor protection: women's experiences of post-separation violence" în *Journal of Social Welfare and Family Law*, 25(3) (2003): 199, DOI: 10.1080/0964906032000145948.
40. Centrul de Sociologie Urbană, (2008), *Violența domestică în România-Ancheta sociologică la nivel național-Martie-Aprilie*, disponibil online la adresa: <http://sgdatabse.unwomen.org/uploads/Romania%20%20Domestic%20Violence%20in%20Romania%20survey%202008.pdf>, accesat la data de 12.02.2013.
41. Centrul Parteneriat pentru Egalitate (2003), *Cercetarea națională privind violența în familie și la locul de muncă*, disponibil online la adresa: http://www.cpe.ro/romana/index.php?option=com_content&task=view&id27&Itemid=48, accesat la data de 12.02. 2013.
42. Chamallas, M., Wiriggins, J. (2010), *The Measures of Injury- Race, Gender, and Tort Law*, New York University Press, New York.
43. Chiarotti, S., Sembacher, A. (2006), "Human Rights of Women" în *Understanding Human Rights- Manual On Human Rights Education*, Benedek, W. (Ed.), Wien: Börsedruck Gesmbh.
44. Cho, H., Wilke, D. J. (2010), "Does Police Intervention in Intimate Partner Violence Work? Estimating the Impact of Batterer Arrest in Reducing Revictimization" în *Advances in Social Work, Fall 2010, 11(2)*.
45. Coker, D. (1999), "Enhancing autonomy for battered women: Lessons from Navajo peacemaking" în *UCLA Law Review*, vol. 47.
46. Comisia Europeană (2010), "Domestic Violence Against Women Report", disponibil online la adresa: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_344_en.pdf.
47. Convenția pentru Eliminarea tuturor Formelor de Discriminare împotriva Femeilor (1979), disponibilă online la adresa: <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/text/econvention.htm#article1>, accesată la data de 15.01.2013.
48. Cook, D., Burton, M., Robinson, A., Vallely, C. (2004), "Evaluation of Specialist Domestic Violence Courts/ Fast Track Systems", disponibil online la adresa: <http://www.cps.gov.uk/publications/docs/specialistdvcourts.pdf>
49. Corbetta, P. (2003), *Social Research- Theory, Methods and Techniques*, SAGE Publications Inc., California, Thousand Oaks.
50. Creazzo, G., Palidda, R. (2012), "Când femeile denunță. Răspunsurile sistemului de justiție la violența masculină împotriva femeilor în relațiile de cuplu" în *În spatele ușilor- Violența domestică și sistemul de justiție*, Antal, I., Roth, M., Creazzo, G. (Eds.), Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
51. Cretney, A., Davis, G. C., (1997), "Prosecuting domestic assault: victim's failing courts or courts failing victims?" în *Howard Journal of Criminal Justice*, 36.
52. Cuff, E. C., Sharrock, W.W., Francis, D. W. (2006), *Perspectives in Sociology- Fifth edition*, Routledge Taylor&Francis Group, London& New York.
53. Davies, M. (2012), "The Law Becomes Us: Rediscovering Judgment Hunter, McGlynn and Rackley (eds.) (2010): Feminist Judgments: From Theory to Practice, Hart, ISBN: 9781849460538" în *Feminist Legal Studies* 20, DOI: 10.1007/s10691-012-9204-y.

54. Davis, R. C., Smith, B. E., Davies, H. J. (2001), "Effects of no-drop prosecution of domestic violence upon conviction rates" în *Justice Research and Policy*, 3.
55. Davis, R. C. (2008), *Domestic Violence- Intervention, Prevention, Policies and Solutions*, Taylor & Francis Group, New York.
56. Davis, R. C., O'Sullivan, C., Farole, D. J. Jr., Rempel, M. (2008), "A comparison of two prosecution policies in cases of intimate partner violence: mandatory case filing versus following the victim's lead" în *Criminology & Public Policy*, vol. 7, nr. 4, American Society of Criminology.
57. Declarația pentru Eliminarea Violenței Împotriva Femeilor (1993), disponibil online la adresa: <http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r104.htm>, accesat la data de 15.03.2013.
58. DeJong, C., Burgess-Proctor, A. (2006), "A Summary of Personal Protection Order Statutes in the United States" în *Violence Against Women*, vol. 12, DOI: 10.1177/1077801205277720.
59. DeKeseredy, W. S. (2000), "Current controversies on defining nonlethal violence against women in intimate heterosexual relationships" în *Violence Against Women*, 6(7), 728-246.
60. Dempsey, M. M. (2007), "Toward a Feminist State: What Does 'Effective' Prosecution of Domestic Violence Mean?" în *The Modern Law Review*, 70(6).
61. Denscombe, M. (2003), *The Good Research Guide for small research projects*, Open University Press, Maidenhead, Anglia.
62. Dickson-Swift, V., James, E. L., Liamputtong, P. (2008), *Undertaking Sensitive Research in the Health and Social Sciences*, Cambridge University Press, New York.
63. Dinovitzer, R., Dawson, M. (2007), "Family-based justice in the sentencing of domestic violence" în *British Journal of Criminology*, vol. 47.
64. Doak, J., Henham, R., Mitchell, B. (2009), "Victims and the sentencing process: developing participatory rights?" în *Legal Studies*, vol. 29, nr. 4, DOI: 10.1111/j.1748-121X.2009.00134.x.
65. Doak, J. (2008), *Victims' Rights, Human Rights and Criminal Justice: Reconceiving the Role of Third Parties*, Hart Publishing, Oxford.
66. Dobash, R. E., Dobash, R. P. (1992), *Women, violence and social change*, Routledge, New York.
67. Douglas, H. (2008), "The Criminal Law's Response to Domestic Violence: What's Going On?" în *Sydney Law Review*, vol. 30, disponibil online la adresa: <http://heinonline.org>.
68. Douglas, H. (2012), "Battered Women's Experiences of the Criminal Justice System: Decentering the Law" în *Feminist Legal Studies* 20, DOI 10.1007/s10691-012-9201-1.
69. Drew, M. (2013), "Collaboration and Coercion" în *Hastings Women Law Journal*, vol. 24:1, disponibil online la adresa: <http://home.heinonline.org/>.
70. Durfee, A., Messing, J. T. (2012), "Characteristics Related to Protection Order Use Among Victims of Intimate Partner Violence" în *Violence Against Women* 18(6), DOI: 10.1177/1077801212454256, disponibil online la adresa: <http://vaw.sagepub.com>.
71. Dutton, D. G. (2006), *Rethinking domestic violence*, BC: UBC Press, Vancouver.
72. Dutton, D. G. (2007), "Batterer intervention programs" în *Encyclopedia of Domestic Violence*, Jackson, N. A. (Ed.), Routledge, Taylor & Francis Group, New York.
73. ECRIS- European Criminal Records Information System, disponibil online la adresa: <http://www.indaco.ro/produseECRIS.html>, accesat la data de 15.06.2013.
74. Enos, P. (1996), "Prosecuting battered mothers: state laws' failure to protect battered women and abused children" în *Harvard Women's Law Journal*, vol. 19.
75. Epstein, D. (1999). "Effective Intervention in Domestic Violence Cases: Rethinking the Roles of Prosecutors, Judges, and the Court System" în *Yale Journal of Law and Feminism*, 11.

76. Erez, E., Belknap, J. (1998), "In their ownwords: Batteredwomen's assessment of the criminal processing system's responses" în *Violence and Victims*, vol. 13.
77. Erickson, P. E. (2007a), "Battered woman syndrome as a legal defense in cases of spousal homicide" în *Encyclopedia of Domestic Violence*, Jackson, N. A. (Ed.), Routledge, Taylor& Francis Group, New York.
78. Erickson, P. E. (2007b), "Domestic violence courts" în *Encyclopedia of Domestic Violence*, Jackson, N. A. (Ed.), Routledge, Taylor& Francis Group, New York.
79. Eveline, J., Bacchi, C. (2010), "Introductive presentation to the chapter <<The invisibility of gendered power relations in domestic violence policy>>" în *Mainstreaming Politics: Gendering Practices and Feminist Theory*, Bacchi, C., Eveline, J. (Eds.), The University of Adelaide Press, Australia.
80. Felson, R., Ackerman, J. M., Gallagher, C. A. (2005), "Police intervention and the repeat of the domestic violence assault" în *Criminology Volume 43, no. 3*.
81. Felson, R., Pare, P. F. (2007), „Does the Criminal Justice System Treat Domestic Violence and Sexual Assault Offenders Leniently?" în *Justice Quarterly, 24:3*.
82. Fetterman, D. M. (2008), "Ethnography" in *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research*, Given, L. M. (Ed.), Sage Publications Inc., California, Thousand Oaks.
83. Fife, W. (2005), *Doing Fieldwork- Ethnographic Methods for Research in Developing Countries and Beyond*, Palgrave Macmillan™, New York.
84. Fischer, F. (2003), *Reframing Public Policy: Discursive Politics and Deliberative Practices*, Oxford University Press, Oxford.
85. Fleury, R. E., Sullivan, C. M., Bybee, D. (2000), "When ending the relationship does not end the violence. Experiences of Violence by Former Partners" în *Violence Against Women 6(12)*, DOI: 10.1177/10778010022183695, disponibil online la adresa: <http://vaw.sagepub.com/content/6/12/1363.full.pdf+html>.
86. Ford, D. A. (2003), "Coercing Victim Participation in Domestic Violence Prosecutions" în *Journal of Interpersonal Violence, vol. 18*, DOI: 10.1177/0886260503253872, disponibil online la adresa: <http://jiv.sagepub.com/content/18/6/669>.
87. Foucault, M. (1975), *A supravegheea și a pedepsi. Nașterea închisorii*, Editura Paralela 45, 2005, București.
88. Fugate, M., Landis, L., Riordan, K., Naureckas, S., Engel, B. (2005), "Barriers to Domestic Violence Help Seeking: Implications for Intervention" în *Violence Against Women 11: 290*, DOI: 10.1177/1077801204271959, disponibil online la adresa: <http://vaw.sagepub.com/content/11/3/290>.
89. Garcia, L., Soria, C., Hurwitz, E. L., (2007), "Homicides and Intimate Partner Violence: A Literature Review", în *Trauma, Violence, & Abuse; 8; 370*, Sage Journals Online.
90. Garwood, J. (2006), "Quantitative Research" în *The Sage Dictionary of Social Research Methods*, Jupp, V. (Ed.), Sage Publications Inc., California, Thousand Oaks.
91. Straus, M.A., Gelles, R.J. (1990), *Physical violence in American families*, New NJ: Transaction Publishers, Brunswick.
92. Gelles, R. J., Straus, M. A. (1988), *The Definitive Study of the Causes and Consequences of Abuse in the American Family*, Simon and Schuster, New York.
93. Gillis, J. R., Diamond, S. L., Jebely, P., Orekhovsky, V., Ostovich, E. M., MacIsaac, K., Sagrati, S., Mandell, D. (2006), "Systemic Obstacles to Battered Women's Participation in the Judicial System: When Will the Status Quo Change?" în *VIOLENCE AGAINST WOMEN 12*, DOI: 10.1177/1077801206293500, disponibil online la adresa: <http://vaw.sagepub.com/cgi/content/abstract/12/12/1150>.
94. Goffman, E. (1959), *Viața cotidiană ca spectacol*, Ediția a doua, revizuită, Editura Comunicare.ro, București.

95. Goffman, E. (1967), *Interaction Ritual. Essays on Face-to-Face Behavior*, Anchor, New York.
96. Goodman, L., Dutton, M. A., Vankos, N., Weinfurt, K., (2005), „Women’s Resources and Use of Strategies as Risk and Protective Factors for Reabuse Over Time” în *Violence against women, vol. 11*; Sage Journals Online.
97. Goodman, L., Epstein, D. (2005), “Refocusing on Women: A New Direction for Policy and Research on Intimate Partner Violence” în *Journal of Interpersonal Violence, vol. 20*, DOI: 10.1177/0886260504267838, disponibil online la adresa: <http://jiv.sagepub.com/cgi/content/abstract/20/4/479>.
98. Gover, A. R., Brank, E. M., MacDonald, J. M. (2007), “A Specialized Domestic Violence Court in South Carolina: An Example of Procedural Justice for Victims and Defendants” în *Violence Against Women, vol. 13*; DOI: 10.1177/1077801207301553, disponibil online la adresa: <http://vaw.sagepub.com/cgi/content/abstract/13/6/603>.
99. Gover, A. R., MacDonald, J. M., Alpert, G. P., Geary, I. A. (2003), “The Lexington County Domestic Violence Court: A Partnership and Evaluation”, *National Institute of Justice, Department of Justice*, disponibil online la adresa: <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/204023.pdf>.
100. Gruber, A. (2012), “A "Neo-Feminist" Assessment of Rape and Domestic Violence Law Reform” în *15 Journal of Gender Race & Justice, 583*.
101. Hamel, J., Nicholls, T. L. (2007), *A Handbook of Gender-Inclusive Theory and Treatment*, Springer Publishing Company, New York.
102. Hardesty, J. L., Chung, G. C. (2006), “Intimate Partner Violence, Parental Divorce, and Child Custody: Directions for Intervention and Future Research” în *Family Relations, vol. 55*, Blackwell Publishing.
103. Hare, S. C. (2010), “Intimate Partner Violence: Victims’ Opinions about Going to Trial” în *Journal of Family Violence (2010) 25:765–776*, DOI 10.1007/s10896-010-9334-4.
104. Harne, L., Radford, J., (2008), *Tackling domestic violence*, Open University Press.
105. Hartman, J., Belknap, J. (2003), “Beyond the gatekeepers: Court professionals’ self-reported attitudes about and experiences with domestic violence cases” în *Criminal Justice and Behavior, 30*.
106. Hawkins, N. (2010), “Perspectives on Civil Protective Orders in Domestic Violence Cases: The Rural and Urban Divide” în *National Institute of Justice no. 226*, disponibil online la adresa: <http://www.nij.gov/journals/266/>.
107. Hearn, J., McKie, L. (2010), “Gendered and Social Hierarchies in Problem Representation and Policy Processes: "Domestic Violence" in Finland and Scotland” in *Violence Against Women, 2010 16: 136*, Sage Journals Online.
108. Hearn, J., McKie, L. (2008), “Gendered policy and policy on gender: The case of <<domestic violence>>”, *Policy and Politics: An International Journal, vol. 36*.
109. Held, K. L. (1986), “Law enforcement and prosecutor responses to domestic violence: non-involvement to the application of criminal justice sanctions” în *Winsconsin’s Law Journal, vol. 2:95*.
110. Herman, J. L. (2005), “Justice From the Victim’s Perspective” în *Violence Against Women, vol. 11*, DOI: 10.1177/1077801205274450, disponibil online la adresa: <http://vaw.sagepub.com/cgi/content/abstract/11/5/571>.
111. Hess, K. M., Hess Orthman, C. (2010), *Criminal Investigation- Ninth Edition*, Delmar Cengage Learning, Australia.
112. Hester, M. (2005), “Making it through the Criminal Justice System: Attrition and Domestic Violence” în *Social Policy & Society 5:1, 79–90*, DOI: 10.1017/S1474746405002769.

113. Hester, M. (2012), "Abordarea violenței domestice în sistemul penal englezesc" în *În spatele ușilor- Violența domestică și sistemul de justiție*, Antal, I., Roth, M., Creazzo, G. (Eds.), Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
114. Hester, M., Pearson, C. and Harwin N. (2000), *Making an Impact: Children and Domestic Violence – A Reader*, London: Jessica Kingsley.
115. Hill, M. (2003), "Feminist methodology" în *The A-Z of Sociological Research*, Miller, R., Brewer, J. (Eds.), Sage Publications Inc., California, Thousand Oaks.
116. Hotton, T. (2001), "Spousal violence after marital separation" în *Juristat- Canadian Center for Justice Statistics*, no. 85-002-XIE, vol. 21, nr. 7.
117. Howe, A. (2008), "Violence Against Women: Rethinking the Local–Global Nexus in Feminist Strategy" în Cain, M., Howe, A.(Eds.), *Women, Crime and Social Harm- Towards a Criminology for the Global Era*, Hart Publishing, Oxford.
118. Howells, K. (2010), "Violent offending" în *The Cambridge Handbook of Forensic Psychology*, Brown, J. E., Campbell, E. A. (Eds.), Cambridge University Press, New York.
119. Hudson, L., Williams, P. H. (1995), "Children in Court: A Troubling Presence" în *Child Welfare*, vol. 74/6.
120. Hume, W. (2007), "Domestic violence in rural communities" în *Encyclopedia of Domestic Violence*, Jackson, N. A. (Ed.), Routledge, Taylor& Francis Group, New York.
121. Humphreys, C., Thiara, R. (2003), "Neither justice nor protection: women's experiences of post-separation violence" în *Journal of Social Welfare and Family Law*, vol. 25(3).
122. Institutul Național de Statistică (2012), "Evoluția natalității și fertilității în România" disponibil online la adresa:
http://www.insse.ro/cms/files/publicatii/Evolutia%20natalitatii%20si%20fertilitatii%20in%20Romania_n.pdf, accesat la data de 15.01.2013.
123. Institutul Național de Statistică (2012), "Rata infracționalității și criminalității pe macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe", disponibil online la adresa:
<https://statistici.insse.ro>, accesat la data de 15.01.2013.
124. Institutul Român pentru Evaluare și Strategie (2012), "După referendum- Efecte ale crizei politice", disponibil online la adresa: <http://www.ires.com.ro/uploads/articole/raport-de-cercetare-ires---efecte-ale-crizei-politice.pdf>, accesat la data de 15.03.2013.
125. Irimescu, G. (2005), "Violența în familie și metodologia intervenției" în *Asistență Socială, studii și aplicații*, Ed. Polirom, Iași.
126. Jackson, N. A., (2007), "Victim blaming theory" în *Encyclopedia of Domestic Violence*, Jackson, N. A. (Ed.), Routledge, Taylor& Francis Group, New York.
127. James, A. L., Wilson, K. (2002), *Couples, Conflict, and Change- Social work with marital relationships*, Taylor & Francis e-Library, Great Britain.
128. Jayawickrama, N. (2002), *The Judicial Application of Human Rights Law- National, Regional and International Jurisprudence*, Cambridge University Press, Cambridge.
129. Johnson, D. P. (2008), *Contemporary Sociological Theory- An Integrated Multi-Level Approach*, Springer Science+Business Media, LLC, New York.
130. Johnson, S.P., Sullivan C.M., (2008), „How Child Protection Workers Support or Further Victimize Battered Mothers” în *Affilia*, 23; 242, Sage Journals Online.
131. Jolicoeur, J. (2009), "Critical Victimology" în *The Praeger Handbook of Victimology*, ABC Clio, California.
132. Jordan, C. (2004), "Intimate Partner Violence and the Justice System: An Examination of the Interface" în *Journal of Interpersonal Violence*, vol. 19, DOI: 10.1177/0886260504269697,
disponibil online la adresa: <http://jiv.sagepub.com/cgi/content/abstract/19/12/1412>.
133. Jupp, V., (2002), *Methods of criminological research*, Taylor& Francis Group, London, New York;

134. Kebbell, M. R., Gilchrist, E. L. (2004), "Eliciting evidence from eyewitnesses in court" în *Forensic Psychology- Concepts, debates and practice*, Willan Publishing, Cullompton, Devon.
135. Kelly, L. (2005), "Inside Outsiders- Mainstreaming Violence Against Women Into Human Rights Discourse and Practice" în *International Feminist Journal of Politics*, 7:4 December 2005, 471-495, Taylor & Francis, disponibil online la adresa: <http://www.tandf.co.uk/journals>.
136. Kernic, M., Monary-Ernsdorff, D., Koepsell, J., Holt, V. (2005), "Children in the Crossfire: Child Custody Determinations among Couples with a History of Intimate Partner Violence" în *Violence Against Women* 11; 991, DOI: 10.1177/1077801205278042, disponibil online la adresa: <http://vaw.sagepub.com/cgi/content/abstract/11/8/991>.
137. Kilpatrick, D. (2004), "What Is Violence Against Women: Defining and Measuring the Problem" în *Journal of Interpersonal Violence*, nr. 19, DOI: 10.1177/0886260504269679, disponibil online la adresa: <http://jiv.sagepub.com/cgi/content/abstract/19/11/1209>.
138. Kindschi Gosselin, D. (2007), "Police response to domestic violence incidents" în *Encyclopedia of Domestic Violence*, Jackson, N. A. (Ed.), Routledge, Taylor& Francis Group, New York.
139. Krippendorff, K. (2004), *Content Analysis- An Introduction to its Methodology*, Sage Publications Inc., California, Thousand Oaks.
140. Krizsán, A., Popa, R. (2012), "Frames in Contestation: Gendering Domestic Violence Policies in Five Central and Eastern European Countries"- în curs de publicare.
141. Krizsán, A., Popa, R. (2010), "Europeanization in Making Policies against Domestic Violence in Central and Eastern Europe" în *Social Politics*, disponibil online la adresa: <http://sp.oxfordjournals.org/>.
142. Krizsán, A., Bustelo, M., Hadjigianni, A., Kamoutsi, F. (2007), "Domestic Violence: a public matter" în *Multiple Meanings of Gender Equality. A Critical Frame Analysis of Gender Policies in Europe*, Verloo, M. (Ed.), CEU Press, Budapest.
143. Krook, M. L., F. Mackay. (2011), "Introduction: Gender, Politics, and Institutions" în *Gender, Politics And Institutions: Towards a Feminist Institutionalism*, M. L. Krook and F. Mackay, eds., Palgrave Macmillan, Basingstoke.
144. Krug, E. G., Dahlberg, L. L., Mercy, J. A., Zwi, A. B., Lozano, R. (2002), "World report on violence and health", Geneva, Elveția, Organizația Mondială a Sănătății, disponibil online la adresa: http://whqlibdoc.who.int/publications/2002/9241545615_eng.pdf, accesat la 15.03.2013.
145. Labriola, M., Bradley, S., O'Sullivan, C., Rempel, M., Moore, S. (2009), "Report Submitted to the National Institute of Justice", *Center for Court Innovation*, disponibil online la adresa: http://www.courtinnovation.org/sites/default/files/national_portrait.pdf.
146. Landau, T. C. (2000), "Women's experiences with mandatory charging for wife assault in Ontario, Canada: A case against the prosecution" în *International Review of Victimology*, no. 7.
147. Lash, B. (1998), *Those on Bail in New Zealand in 1994 and their Offending*, Ministry of Justice, Wellington.
148. László, E., Stoleru, M. (2012), "Observațiile etnografice ale proceselor penale implicând infracțiuni de violență domestică" în *În spatele ușilor- Violența domestică și sistemul de justiție*, Antal, I., Roth, M., Creazzo, G. (Eds.), Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
149. Lau, R. R., Schlesinger, M. (2005) "Policy Frames, Metaphorical Reasoning, and Support for Public Policies." în *Political Psychology*, 26(February): 77 – 114.
150. Legea 197/2000, publicată în Monitorul Oficial nr. 568 din 15.11.2000.
151. Legea 211/2004, publicată în Monitorul Oficial nr. 505 din 04.06.2004.
152. Legea 217/2003, publicată în Monitorul Oficial nr. 367 din 29.05.2003.

153. Legea 25/2012, publicată în Monitorul Oficial nr. 165 din 13.03.2012.
154. Legea 61/1991, publicată în Monitorul Oficial nr. 378 din 18.08.1991
155. Levine, S. J. (1998), "Religious Symbols and Religious Garb in the Courtroom: Personal Values and Public Judgments" în *Fordham Law Review*, nr. 66, 1505.
156. Levy, B. (2008), *Women and Violence*, Seal Press, Berkely, Clifornia.
157. Lewis, R. (2012), "Making Justice Work- Effective Legal Interventions for Domestic Violence" în *British Journal of Criminology*, vol. 44(2).
158. Lippman, M., (2010), *Contemporary Criminal Law*, Sage Publications, Inc., California.
159. Logan, TK, Shannon, L., Walker, R. (2005), "Protective Orders in Rural and Urban Areas: A Multiple Perspective Study" în *Violence Against Women*, vol. 11, DOI: 10.1177/1077801205276985.
160. Logar, R. (2007), *Bridging gaps- From good intention to good cooperation*, disponibil online la adresa:
161. Ludenberg, K., Stith, S. M., Penn, C. E., Ward, D. B. (2004), "A Comparison of Nonviolent, Psychologically Violent, and Physically Violent Male College Daters" în *Journal of Interpersonal Violence* 19, DOI: 10.1177/0886260504269096, disponibil online la adresa: <http://jiv.sagepub.com/cgi/content/abstract/19/10/1191>.
162. MacDowell, E. L. (2011), "When courts collide: integrated domestic violence courts and court pluralism" în *Texas Journal of Women and the Law*, vol. 20.
163. Malley-Morrison, K., Hines, D. A. (2004), *Family Violence in a Cultural Perspective: Defining, Understanding, and Combating Abuse*, Thousand Oaks, CA: Sage.
164. Margolin, G. (2005), "Children's Exposure to Violence: Exploring Developmental Pathways to Diverse Outcomes" în *Journal of Interpersonal Violence* 20, DOI: 10.1177/0886260504268371, disponibil online la adresa: <http://jiv.sagepub.com/cgi/content/abstract/20/1/72>.
165. Martin, J. (2002), "Feminist Theory and Critical Theory: Unexplored Synergies" în *Research Paper Series, Stanford Graduate School of Business*, disponibil online la adresa: <https://gsbapps.stanford.edu/researchpapers/library/RP1758.pdf>, accesat la data de 12.03.2013.
166. Mawby, R. I., Walklate, S. (1994), *Critical Victimology*, Sage Publications Ltd., Londra.
167. Maxwell, C. D., Garner, J. H., Fagan, J. A. (2001), "The Effects of Arrest on Intimate Partner Violence: New Evidence from the Spouse Assault Replication Program" în *National Institute of Justice- Research in Brief 2001*.
168. McGee C (2000), *Childhood Experiences of Domestic Violence*, Jessica Kingsley Publishers, Londra.
169. McIness, E. (2004), "The impact of violence on mothers' and children's needs during and after parental separation" în *Early Child Development and Care*, Vol. 174(4), Carfax Publishing, Taylor & Francis Group.
170. McKechnie, L. E. F. (2008), "Observational Research" în *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research*, Given, L. M. (Ed.), Sage Publications Inc., California, Thousand Oaks.
171. McClennen, J. (2010), *Social Work and Family Violence-Theories, Assessment and Intervention*, Speinger Publishing Company, New York.
172. McMullan, E. C. (2007), "Education as a risk factor for domestic violence" în *Encyclopedia of Domestic Violence*, Jackson, N. A. (Ed.), Routledge, Taylor & Francis Group, New York.
173. Mears, D. (2003), "Research And Interventions To Reduce Domestic Violence Revictimization" în *Trauma Violence Abuse*, vol. 4; DOI: 10.1177/1524838002250764, disponibil online la adresa: <http://tva.sagepub.com/cgi/content/abstract/4/2/127>.

174. Meyer, S. (2011), "Seeking Help for Intimate Partner Violence: Victims' Experiences When Approaching the Criminal Justice System for IPV-Related Support and Protection in an Australian Jurisdiction" în *Feminist Criminology* 6: 268, DOI:10.1177/1557085111414860, disponibil online la adresa: <http://fcx.sagepub.com/content/6/4/268>.
175. Mihăilescu, I. (2003), "Relații sociale. Studiu de caz - Violența și societatea" în *Sociologie generală*, Mihăilescu, I. (Ed.), Polirom, Iași.
176. Miller, J. (2003), "An Arresting Experiment: Domestic Violence Victim Experiences and Perceptions" în *Journal of Interpersonal Violence* 18: 695, DOI: 10.1177/0886260503251130, disponibil online la adresa: <http://jiv.sagepub.com/content/18/7/695>.
177. Miller, J. (2006), "A Specification of the Types of Intimate Partner Violence Experienced by Women in the General Population" în *Violence Against Women*, vol. 12; 1105, DOI: 10.1177/1077801206293501, disponibil online la adresa: <http://vaw.sagepub.com/cgi/content/abstract/12/12/1105>.
178. Ministerul Justiției, "Prezentare Tribunal Cluj- Istoricul Palatului de Justiție Cluj", disponibil online la adresa: http://portal.just.ro/117/SitePages/prezentare.aspx?id_inst=117#Prezentare Instanta, accesat la data de 15.08.2013.
179. Ministerul Justiției, "Prezentare Tribunal Iași- Istoricul Palatului de Justiție Iași", disponibil online la adresa: http://portal.just.ro/99/SitePages/prezentare.aspx?id_inst=99, accesat la data de 15.08.2013.
180. Ministerul Justiției, "Prezentare Judecătoria Gherla- Istoricul clădirii Judecătoria Gherla", disponibil online la adresa: <http://portal.just.ro/235/SitePages/prezentare.aspx>, accesat la data de 15.08.2013.
181. Ministerul Justiției, Portalul Instanțelor de Judecată, disponibil online la adresa: <http://portal.just.ro/SitePages/acasa.aspx>, accesat la data de 15.08.2013.
182. Mirchandani, R. (2006), "'Hitting is not Manly' : Domestic Violence Court and the Re-Imagination of the Patriarchal State" în *Gender & Society*, vol. 20, disponibil online la adresa: <http://gas.sagepub.com/content/20/6/781>.
183. Miroiu, M. (2004), *Drumul către autonomie*, Ed. Polirom, Iași.
184. Moe, A. (2007), "Silenced Voices and Structured Survival: Battered Women's Help Seeking" în *VIOLENCE AGAINST WOMEN* 13; 676, DOI: 10.1177/1077801207302041, disponibil online la adresa: <http://vaw.sagepub.com/cgi/content/abstract/13/7/676>.
185. Moffitt, T. E., Krueger, R., Caspi, A., Fagan, J. (2000), "Partner abuse and general crime: how are they the same? how are they different?" în *Criminology*, vol. 38/1.
186. Mullender, A. (2002), *Rethinking Domestic Violence- The Social Work and Probation Answer*, Taylor & Francis e-Library, New York.
187. Muntean, A. (2000), *Violența domestică și maltratarea copilului*, Eurostampa, Timișoara.
188. Muntean, A. (2011), "Violența" în Muntean, A., Munteanu, A. (Eds.), *Violență, Traumă, Reziliență*, Polirom, Iași.
189. Murray, S., Powell, A. (2009), "<<What's the problem?>>: Australian Public Policy Construction of Domestic and Family Violence" în *Violence Against Women*, 15: 532, Sage Journals Online.
190. Murray, S. (2005), "<<An impossibly ambitious plan?>> Australian policy and the elimination of domestic violence" în *Just Policy*, 38.
191. Murchison, J. (2010), *Ethnography Essentials- Designing, Conducting and Presenting Your Research*, Jossey-Bass-A Wiley Imprint, San Francisco.
192. Neagu, I. (2010), *Tratat de procedură penală- Partea generală, Ediția a II-a, revăzută și adăugită*, Universul Juridic, București.

193. Nichols-Hadeed, C., Cerulli, C., Kaukeinen, K., Rhodes, K., Campbell, J. (2012), "Assessing danger: what judges need to know" în *Family Court Review*, vol. 50, nr. 1, Association of Family and Conciliation Courts.
194. O'Leary, R., Acton, C. (2003), "Documentary sources" in *The A-Z of Sociological Research*, Miller, R., Brewer, J. (Eds.), Sage Publications Inc., California, Thousand Oaks.
195. Owens, A. (2012), "Confronting the challenges of domestic violence sentencing policy: a review of the increasingly global use of batterer intervention programs" în *Fordham International Law Journal*, vol. 35.
196. Patton, M. Q. (2002), *Qualitative Research and Evaluation Methods*, Sage Publications Inc., California, Thousand Oaks.
197. Penly Hall, G. (2009), "Criminal justice-related issues" în *Handbook on crime and deviance*, Krohn, M. D., Lizotte, A. J. (Eds.), Springer Science+Business Media, London, New York.
198. Perez Trujillo, M., Ross, S. (2008), "Police Response to Domestic Violence : Making Decisions About Risk and Risk Management" în *Journal of Interpersonal Violence*, 23, DOI: 10.1177/0886260507312943, disponibil online la adresa: <http://jiv.sagepub.com/content/23/4/454>.
199. Pfohl, S. (1985), *Images of Deviance and Social Control: A Sociological History*, McGraw-Hill.
200. Platforma de acțiune de la Beijing (1995), disponibil online la adresa: <http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/pdf/BDPfA%20E.pdf>, accesat la data de 15.02.2013.
201. Pollitz Worden, A. (2000), "Criminal Justice Responses to Violence Against Women" în *American Journal of Preventive Medicine*, 19(4).
202. Pollitz Worden, A., McLean, S. (2007), "Judicial Perspectives on Domestic Violence" în *Encyclopedia of Domestic Violence*, Jackson, N. A. (Ed.), Routledge, Taylor & Francis Group, New York.
203. Popescu, M. (2000), „Violența domestică: răspunsul comunitar” în Zamfir, E. (coord.) *Strategii antisărăcie și dezvoltare comunitară*, București: Editura Expert.
204. Porter, S. (2003), "The Critical Theory" în *The A-Z of Sociological Research*, Miller, R., Brewer, J. (Eds.), Sage Publications Inc., California, Thousand Oaks.
205. Ptacek, J. (1999), *Battered Women in the Courtroom: The Power of Judicial Responses*, Northeastern University Press.
206. Procedura de primire, examinare, investigare și internare a pacienților din UPU, disponibil online la adresa: <http://www.hospbv.ro/Portals/0/Proceduri/Prod%20primire%20internare%20UPU.pdf>, accesat la data de 15.01.2013.
207. Rhatigan, D. L., Street, A. E. (2005), "The Impact of Intimate Partner Violence on Decisions to Leave Dating Relationships: A Test of the Investment Model" în *Journal of Interpersonal Violence* 20; 1580, doi: 10.1177/0886260505280344, disponibil online la adresa: <http://jiv.sagepub.com/cgi/content/abstract/20/12/1580>.
208. Rhode, D. L., (1989), *Justice and gender: Sex discrimination and the Law*, Harvard University Press, Anglia.
209. Roberts, A. R. (2007), "Battered Wives" în *Encyclopedia of Domestic Violence*, Jackson, N. A. (Ed.), Routledge, Taylor & Francis Group, New York.
210. Roberts, A. R., Kurst-Swanger, K. (2002), "Police Response to Battered Women: Past, Present and Future" în *Handbook of Domestic Violence Intervention Strategies: Policies, Programs, and Legal Remedies*, Roberts, A. R. (Ed.), Oxford University Press, Oxford.

211. Roberts, A., Kurst-Swanger, K. (2002), "Court Responses to Battered Women and Their Children" în *Handbook of Domestic Violence Intervention Strategies*, Oxford University Press.
212. Roberts, A. R. (2002), "Myths, Facts, and Realities: An Overview" în *Handbook of Domestic Violence Intervention Strategies*, Oxford University Press.
213. Robinson, A. (2003), *The Cardiff Women's Safety Unit: A Multi-Agency Approach to Domestic Violence- Final Evaluation Report*, disponibil online la adresa: <http://www.caada.org.uk/policy/WSU5.pdf>, accesat la data de 15.11.2012.
214. Robinson, A., Cook, D. (2006), "Understanding Victim Retraction in Cases of Domestic Violence: Specialist Courts, Government Policy, and Victim-Centred Justice" în *Contemporary Justice Review*, vol. 9, no. 2, doi: 10.1080/10282580600785017, disponibil online la adresa: <http://dx.doi.org/10.1080/10282580600785017>.
215. Romani, A., Campani, A. (2012), *Violența domestică: accesul femeilor la siguranță și justiție*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
216. Rothbauer, P. M. (2008), "Triangulation" în *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research*, Given, L. M. (Ed.), Sage Publications Inc., California, Thousand Oaks.
217. Rothman, E. F., Mandel, D. G., Silverman, J. G. (2007), "Abusers' Perceptions of the Effect of Their Intimate Partner Violence on Children" în *Violence Against Women 13*, DOI: 10.1177/1077801207308260, disponibil online la adresa: <http://vaw.sagepub.com/cgi/content/abstract/13/11/1179>.
218. Ruiz-Pérez, I., Mata-Pariente, N., Plazaola-Castaño, J. (2006), "Women's Response to Intimate Partner Violence" în *Journal of Interpersonal Violence; 21; 1156*, DOI: 10.1177/0886260506290421, disponibil online la adresa: <http://jiv.sagepub.com/cgi/content/abstract/21/9/1156>.
219. Runyon, M. K., Deblinger, E., Ryan, E. E., Thakkar-Kolar, R. (2004), "An Overview of Child Physical Abuse- Developing an Integrated Parent-Child Cognitive-Behavioral Treatment Approach" în *Trauma, Violence, & Abuse, vol. 5, nr. 1*, DOI: 10.1177/1524838003259323.
220. Saltzman, L. E. (2004), "Issues Related to Defining and Measuring Violence Against Women: Response to Kilpatrick" în *Journal of Interpersonal Violence, nr. 19*, DOI: 10.1177/0886260504269680, disponibil online la adresa: <http://jiv.sagepub.com/cgi/content/abstract/19/11/1235>.
221. Schneider, E., (2000), *Battered women and feminist lawmaking*, Yale University Press, London.
222. Schuler, M. (1996), "Seizing the Strategic Moment: Building Gender Violence Strategies" în *State Response to Domestic Violence- Current Status and Needed Improvements*, Sewall, R. P., Vasan, A., Schuler, M. (Eds.), United States of America: PressXpress.
223. Serviciul Român de Informații, "Precizare privind interceptarea comunicațiilor telefonice", disponibil online la adresa: <http://www.sri.ro/subpagini/26/precizare-privind-interceptarea-comunicatiilor-telefonice.html>, accesat la data de 15.08.2013.
224. Shadidullah, S., Derby, N. (2009), "Criminalisation, modernisation, and globalisation: the US and international perspectives on domestic violence" în *Global Crime, 10:3*, disponibil online la adresa: <http://dx.doi.org/10.1080/17440570903079923>.
225. Shannon, L., Logan, T., Cole, J. (2007), "Intimate Partner Violence, Relationship Status, and Protective Orders Protective Orders: Does "Living in Sin" Entail a Different Experience?" în *Journal of Interpersonal Violence 22; 1114*, DOI: 10.1177/0886260507302880, disponibil online la adresa: <http://jiv.sagepub.com/cgi/content/abstract/22/9/1114>.

226. Sheley, E. (2012), "Reverberations of the Victim's "Voice": Victim Impact Statements and the Cultural Project of Punishment" în *Indiana Law Journal*, vol. 87, disponibil online la adresa: <http://heinonline.org>.
227. Silverman, D., Marvasti, A. (2008), *Doing Qualitative Research- A comprehensive guide*, Sage Publications Inc., California, Thousand Oaks.
228. Sistemul Național Unic pentru Apeluri de Urgență, "Informare publică- Statistică apeluri", disponibil online la adresa: <http://www.112.ro/index.php?pag=22>.
229. Smart, C. (1989), *Feminism and the power of law*, Taylor & Francis e-Library.
230. Smith, P., (2005), "Four Themes in Feminist Legal Theory: Difference, Dominance, Domesticity and Denial" în *The Blackwell Guide to the Philosophy of Law and Legal Theory*, edit. Golding M.P., Edmundson, W. A., Blackwell Publishing, USA.
231. Spalek, B. (2008), *Communities, identities and crime*, The Policy Press., Bristol.
232. Spalek, B. (2006), *Crime Victims- Theory, Police and Practice*, Palgrave Macmillan, New York.
233. Spiwak, R., Brownridge, D. (2005), "Separated Women's Risk for Violence: An Analysis of the Canadian Situation" în *Journal of Divorce & Remarriage*, vol. 43(3/4).
234. Statistica Procuraturii Generale, (2010). Document intern.
235. Stănculescu, M. S. (2003), "Analiză asupra violenței în familie" în *Cercetarea Națională privind Violența în familie și la locul de muncă*, Centrul Parteneriat pentru Egalitate.
236. Stark, E. (2002), "Preparing for Expert Testimony in Domestic Violence Cases" în *Handbook of domestic violence intervention strategies- policies, programs, and legal remedies*, Roberts, A. (Ed.), Oxford University Press, Oxford.
237. Stark, E. (2007), "Coercitive control" în *Encyclopedia of Domestic Violence*, Jackson, N. A. (Ed.), Routledge, Taylor& Francis Group, New York.
238. Stark, E. (2009), *Coercive Control: How Men Entrap Women in Personal Life (Interpersonal Violence)*, Oxford University Press.
239. Stoleru, M., László, É., Radu, M. N. (2012), "Abordarea neplății pensiei de întreținere în favoarea copiilor de către sistemul de justiție" în *Drepturile copiilor, bunăstarea și protecția lor*, Iovu, M., Roth, M. (Eds.), Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
240. Stover, S. C. (2005), "Domestic Violence Research: What Have We Learned and Where Do We Go From Here?" în *Journal of Interpersonal Violence*, vol. 20, DOI: 10.1177/0886260504267755, disponibil online la adresa: <http://jiv.sagepub.com/cgi/content/abstract/20/4/448>.
241. Strategia națională pentru prevenirea și combaterea fenomenului violenței în familie pentru perioada 2013-2017, publicată în Monitorul Oficial nr. 819/ 2012, disponibil online la adresa: http://www.mmssf.ro/pub/imagemanager/images/file/Proiecte%20legislative/2012-0920_Anexa1_strategie%20violenta%20sept%202012.pdf, accesat la 15.02.2013.
242. Sun, I. Y. (2006), "Police response to victims of domestic and non-domestic violence" în *Journal of Health and Human Services Administration*, Fall 2006.
243. Tait, D. (2001), "Popular sovereignty and the justice process: towards a comparative methodology for observing courtroom rituals" în *Contemporary Justice Review*, vol. 4(2).
244. Theran, S. A., Sullivan, C. M., Bogat, G. A., Sutherland Stewart, C. (2006), "Abusive Partners and Ex-Partners: Understanding the Effects of Relationship to the Abuser on Women's Well-Being" în *Violence Against Women* 12, DOI: 10.1177/1077801206292871, disponibil online la adresa: <http://vaw.sagepub.com/cgi/content/abstract/12/10/950>.
245. Thompson, M. P., Kingree, J. B. (2006), "The role of victim and perpetrator alcohol use in intimate partner violence outcomes" în *Journal of Interpersonal Violence*, 21.

246. Tina Hotton (2001), "Spousal violence after marital separation", *Juristat- Canadian Center for Justice Statistics- Statistics Canada- Catalogue no. 85-002-XIE 21, 7: 6*, disponibil online la adresa:
247. Tjaden, P., Thoennes, N. (2000), *Extent, nature, and consequences of intimate partner violence*, Washington, DC: National Institute of Justice and Centers for Disease Control and Prevention.
248. Ventura, H. E., Miller, M. (2007), "Social class and domestic violence" în *Encyclopedia of Domestic Violence*, Jackson, N. A. (Ed.), Routledge, Taylor& Francis Group, New York.
249. Ventura, L. A., Davis, G. (2005), "Domestic Violence : Court Case Conviction and Recidivism" în *Violence Against Women, vol. 11*, DOI: 10.1177/1077801204271722.
250. Vézina, J., Hébert, M. (2003), "Risk Factors for Victimization in Romantic Relationships of Young Women: A Review of Empirical Studies and Implications for Prevention" în *Trauma Violence Abuse 2007; 8: 33*, DOI: 10.1177/1524838006297029, disponibil online la adresa: <http://tva.sagepub.com/cgi/content/abstract/8/1/33>.
251. Vogelsang, J. (2001), *The Witness Stand- A guide for the clinical social workers in the courtroom*, The Haworth Social Work Practice Press, Binghamton.
252. Walker, L. E. A. (2007), "Legal issues for battered women" în *Encyclopedia of Domestic Violence*, Jackson, N. A. (Ed.), Routledge, Taylor& Francis Group, New York.
253. Walker, L. E. A. (2009), *The Battered Woman Syndrome*, Third Edition, Springer Publishing Company, LLC.
254. Websdale, N. (2007), "Assessing risk in domestic violence cases" în *Encyclopedia of Domestic Violence*, Jackson, N. A. (Ed.), Routledge, Taylor& Francis Group, New York.
255. Weedon, C. (1997), *Feminist Practice& Poststructuralist Theory*, Blackwell Publishers, Massachusetts, USA.
256. Weldon, L. S. (2002), *Protest, Policy and the Problem of Violence Against Women- A cross-national comparison*, University of Pittsburg Press, Pittsburg.
257. Wemmers, J., Cousineau, M. (2005), "Victim Needs and Conjugal Violence: Do Victims Want Decision-Making Power?" în *Conflict Resolution Quarterly, vol. 22, no. 4*, Summer 2005, Wiley Periodicals, Inc., and the Association for Conflict Resolution.
258. Weston, R., Marshall, L. L., Coker, A. L. (2007), "Women's Motives for Violent and Nonviolent Behaviors in Conflicts" în *Journal of Interpersonal Violence, 22*, DOI:10.1177/0886260507303191.
259. Williams, K. R., Houghton, A. B. (2004), "Assessing the Risk of Domestic Violence Reoffending: A Validation Study" în *Law and Human Behavior, vol. 28, nr. 4*.
260. Wolff, S. (2004), "Analysis of Documents and Records" în *A Companion to qualitative research*, Sage Publications, Londra.
261. Wolhuter, L., Olley, N., Denham, D. (2009), *Victimisation and Victims' Rights*, Taylor& Francis Group, Routledge, Cavendish.
262. Wozowczyk, M., Massarelli, N. (2011), "European Union Labour Force Survey - Annual results 2010" în *Population and social conditions 30/2011*, disponibil online la adresa: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-11-030/EN/KS-SF-11-030-EN.PDF, accesat la data de 22.03.2013.
263. Yamamoto, S., Wallace, H. (2007a), "Domestic violence by law enforcement officers" în *Encyclopedia of Domestic Violence*, Jackson, N. A. (Ed.), Routledge, Taylor& Francis Group, New York.
264. Yamamoto, S., Wallace, H. (2007b), "Protective and restraining orders" în *Encyclopedia of Domestic Violence*, Jackson, N. A. (Ed.), Routledge, Taylor& Francis Group, New York.

265. Zink, T., Jacobson, C. J., Pabst, S., Regan, S., Fisher, B. S. (2006), "A Lifetime of Intimate Partner Violence: Coping Strategies of Older Women" în *Journal of Interpersonal Violence* 21; 634, DOI: 10.1177/0886260506286878, disponibil online la adresa: <http://jiv.sagepub.com/cgi/content/abstract/21/5/634>.